

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO – SPRÁVNÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Klára Dalešická

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko – správní

Efektivnost instituce

Bc. Klára Dalešická

Diplomová práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Klára DALEŠICKÁ**
Osobní číslo: **E09573**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management podniku**
Název tématu: **Efektivnost instituce**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1, Definování cíle práce
- 2, Vymezení základních pojmů
- 3, Pojetí efektivnosti
- 4, Aplikace na školní instituci
- 5, Vyhodnocení, závěry a doporučení

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. COPELAND, T., KOLLER, T., MURRIN, J.: Valuation ? Measuring and Managing the Value of Companies. Vyd. 3. McKinsey & Company Inc., 2000.
2. JANOUT, J.: Náklady a hospodárnost podniku. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1989.
3. MLČOCH, J.: Rozbory a hodnocení efektivity investic v podnikové praxi. Vyd.1. Praha: Linde, 1991.
4. MLČOCH, J.: Systémové hodnocení efektivity investičního rozvoje. Vyd.1. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1986.
5. SVATOŇ, J., JAHELKOVÁ, K.: Člověk, řízení a instituce. Brno: Masarykova univerzita, 1991.

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jaroslav Pakosta, CSc.
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce: 22. června 2010

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2011

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 7. července 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci použila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména ze skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 ods. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 26.4. 2011

Bc. Klára Dalešická

Poděkování:

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce panu doc. Ing. Jaroslavu Pakostovi, CSc., za odborné rady a připomínky, za metodické vedení, kterými mi velmi pomohl při zpracování této práce.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu, trpělivost a důvěru v průběhu celého studia.

Bc. Klára Dalešická

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá finanční analýzou dvaceti pěti veřejných vysokých škol a následným efektivním využitím vložených prostředků. Vyzdvihuje hlavní myšlenku školství a především hlavní cíle terciárního sektoru.

KLÍČOVÁ SLOVA

Efektivnost, hospodárnost, účelnost, instituce, finanční analýza, lidský kapitál, model BAMF 2007.

TITLE

The Effectivness of Institution.

ANNOTATION

This master thesis deals with the financial analysis of twenty-five public Universities and Colleges. The analysis of utilisation of the gained amounts follows. This thesis emphasizes the main idea of the educational system with the aims of the tertiary school sector.

KEYWORDS

Effectivness, efficiency; suitability, financial analysis, human capital, BAMF 2007 model.

Obsah:

<u>1</u>	<u>ÚVOD</u>	<u>11</u>
<u>2</u>	<u>VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ</u>	<u>13</u>
2.1	EFEKTIVNOST	13
2.1.1	OBECNÉ POJETÍ EFEKTIVNOSTI	14
2.1.2	FAKTORY EFEKTIVNOSTI	15
2.1.3	PŘÍČINY NEEFEKTIVNOSTI	16
2.2	HOSPODÁRNOST	16
2.3	ÚČELNOST	17
2.4	LEGISLATIVNÍ VYJÁDRĚNÍ	17
2.5	INSTITUTE	18
<u>3</u>	<u>FINANČNÍ ANALÝZA</u>	<u>19</u>
3.1	INFORMAČNÍ ZDROJE K FINANČNÍ ANALÝZE	20
3.2	METODA BAMF 2007	22
3.2.1	UKAZATEL LIKVIDITY	24
3.2.2	UKAZATELE AKTIVITY	25
3.2.3	UKAZATEL AUTARKIE	26
3.2.4	VÝNOSOVÝ VARIÁTOR	26
3.2.5	UKAZATEL VÝKONNOSTI	27
3.2.6	RENTABILITA	28
<u>4</u>	<u>ŠKOLSKÁ INSTITUTE</u>	<u>29</u>
4.1	ŠKOLSKÝ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE	30
4.2	FINANCOVÁNÍ ŠKOL	31
4.3	ZVYŠOVÁNÍ KVALITY A HODNOCENÍ ŠKOLNÍCH INSTITUCÍ	32
4.3.1	ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE	32
<u>5</u>	<u>TERCIÁRNÍ SEKTOR</u>	<u>33</u>
5.1	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	36
5.2	PROGRAM CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	37
<u>6</u>	<u>LIDSKÝ KAPITÁL A EKONOMICKÝ VÝVOJ</u>	<u>39</u>
6.1	ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ	39
6.2	POJEM KAPITÁL	40
6.2.1	LIDSKÝ KAPITÁL	40
6.3	NÁVRATNOST INVESTIC DO LIDSKÉHO KAPITÁLU	41

7	<u>PRAKTICKÉ VYHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI</u>	45
7.1	FULL-COST METODA	46
7.2	VÝSLEDKY UKAZATELE LIKVIDITY	48
7.3	VÝSLEDKY UKAZATELE AKTIVITY	50
7.4	VÝSLEDKY UKAZATELE AUTARKIE	51
7.5	VÝSLEDKY UKAZATELE VÝNOSOVÝ VARIÁTOR	52
7.6	VÝSLEDKY UKAZATELE VÝKONNOSTI	53
7.7	VÝSLEDKY UKAZATELE RENTABILITA	54
7.8	VÝSLEDKY MODELU BAMF 2007	55
7.8.1	MODEL BAMF 2007 BEZ UKAZATELE RZ	55
7.8.2	VÝSLEDKY MODELU BAMF 2007 S UKAZATELEM RZ	58
7.8.3	POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ S UKAZATELEM RZ A BEZ UKAZATELE RZ	59
7.9	FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL	60
8	<u>ZÁVĚR</u>	64
9	<u>POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE</u>	67

Seznam grafů

GRAF 1: POČET CIZINCŮ NA ČESKÝCH VŠ	37
GRAF 2: POČET ČESKÝCH STUDENTŮ NA VŠ.....	38
GRAF 3: RELATIVNÍ PŘÍJMY ZE ZAMĚSTNÁNÍ PODLE DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ	42
GRAF 4: PRŮBĚH NEJVÝŠE DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ.....	44
GRAF 5: POZITIVNÍ VZTAH ZAMĚSTNANOSTI A VZDĚLÁNÍ.....	44
GRAF 6: VÝSLEDKY MODELU BAMF 2007 BEZ UKAZATELE RZ	57

Seznam tabulek

TABULKA 1: TABULKA ZDROJŮ DAT	47
TABULKA 2: VÝSLEDKY UKAZATELE LIKVIDITA.....	48
TABULKA 3: VÝSLEDKY UKAZATELE AKTIVITY.....	50
TABULKA 4: VÝSLEDKY UKAZATELE AUTARKIE.....	51
TABULKA 5: VÝSLEDKY UKAZATELE VÝNOSOVÝ VARIÁTOR.....	52
TABULKA 6: VÝSLEDKY UKAZATELE VÝKONNOSTI.....	53
TABULKA 7: VÝSLEDKY UKAZATELE RENTABILITA.....	54
TABULKA 8: VÝSLEDKY MODELU BAMF 2007 BEZ UKAZATELE RZ	55
TABULKA 9: VÝSLEDKY MODELU BAMF 2007 S UKAZATELEM RZ	58
TABULKA 10: KOMPARACE VÝSLEDKŮ	59
TABULKA 11: FINANCOVÁNÍ VŠ – ZDROJ DAT.....	61
TABULKA 12: FINANCOVÁNÍ VŠ – VÝSLEDKY	62

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: MATICE EFEKTIVNOSTI.....	13
OBRÁZEK 2: PĚT CEST KE ZVÝŠENÍ EFEKTIVNOSTI.....	14
OBRÁZEK 3: FINANČNÍ TOKY	31

Seznam příloh

PŘÍLOHA 1: SEZNAM VYSOKÝCH VEŘEJNÝCH ŠKOL PODROBENÝCH TESTU A JEJICH ZKRATKY ..	70
---	----

1 Úvod

Tržní mechanismus a vzájemná provázanost ekonomického světa je nepředstavitelně silným indikátorem ovlivňujícím život kteréhokoliv jedince na naší planetě. Již příchodem na tento svět vstupujeme do četných vztahů s jednotlivými institucemi. Jejich chod ovlivňuje naše životy a rozhodování. V posledních letech není na tržním mechanismu závislý pouze soukromý, podnikatelský sektor, avšak čím dál tím více i sektor veřejný.

Veřejné finance a jejich správná alokace a efektivní využití jsou soudobými otázkami a náměty žhavých debat. Současné reformy, ve kterých se operuje pouze se snižováním nákladů, se týkají každého z nás. Ať jsem žák, student, pracovník úřadu, či zaměstnanec státního sektoru. Ani vysoké školy se dané reformě a škrtům nevyhnou. Jejich činnost bude sledována a monitorována více než kdy předtím. Správně provedená kalkulace a efektivní, hospodárný a účelný rozpočet bude ústředním tématem a posléze zpracovávat analýzy příčin neefektivního hospodaření s vloženými prostředky.

Veškeré finanční prostředky jsou patřičně sledovány a zhodnocovány pomocí výročních zpráv o hospodaření a činnosti jednotlivých veřejných vysokých škol, které musí školy posílat odpovídajícímu správnímu orgánu. K efektivnímu zhodnocení vložených prostředků ekonomům napomáhá finanční analýza, jež dnes není předmětem zájmu pouze u podniků a firem, ale právě také u jednotlivých institucí veřejného sektoru, pomocí níž dokážeme vysvětlit jevy minulé, analyzovat stav současný a na základě informací a vědomostí předvídat vývoj budoucí. Konkrétně tato diplomová práce využívá speciálně konstruovaný model BAMF 2007, který hodnotí finanční zdraví a efektivitu vložených prostředků v oblasti veřejného sektoru. Model je založen na průměru šesti ukazatelů, díky nimž dokážeme zhodnotit zdraví veřejné vysoké školy. Model konkrétní problematiku popisuje a respektuje její specifika.

Otázka vyvstává, zdali by lidé měli minimálně studovat a zaměřit se na praxi anebo je střídaní poznatků a informací v lidském životě významným a důležitým procesem? Již před několika staletími J. A. Komenský hlásal a prosazoval vzdělanou společnost a nechtěl, aby se vzdělával jen někdo, ale všichni lidé a ne pouze v jedné oblasti, ale v několika mnoha odvětvích, či dokonce ve všech. Ani současné globální preference a celosvětově uznávané organizace se od této myšlenky neodpoutaly. Cílem vzdělání je vytvoření kultivované a přemýšlející společnosti, která bude chápat, že investice do sebe sama jsou jediným nástrojem cesty vpřed. Vzdělanost v sobě přináší mnoho pozitivních vnějších jevů, mezi něž

patří například snižování kriminality, rozvoj kultury, rozvoj člověka jako jedince atd. Lidé studují nejen za cílem více vědět, rozumět věcem jednodušším nebo složitějším, ale také jsou si velmi dobře vědomi, že za to v budoucnu budou patřičně odměněni. Mnohé studie ukazují, že vzdělaný a vystudovaný člověk je více konkurenceschopný, nestřídá tak často své zaměstnání a je také více odměněn. Jak již bylo nastíněno, oblast ekonomie velmi úzce souvisí s oblastí vzdělanosti. Čím vyššího vzdělání obyvatelstvo dosahuje, tím rychleji dochází k růstu ekonomiky a ostatních oblastí.

Vzdělání je tedy velmi důležitým procesem v lidském životě, ale současná situace si žádá, aby školy co nejefektivněji hospodařily a nakládaly se svými prostředky. Ty se budou, jak hrozí vláda, snižovat na jistou hranici. Nově by školy neměly být financovány podle počtu přijatých studentů, ale podle výsledků na výzkumné a vývojové činnosti. Poslední kapitola této práce se zabývá praktickým vyhodnocením a analýzou jednotlivých ukazatelů spadajících do modelu BAMF 2007 a následným vyhodnocením celého modelu a určením finančního zdraví a bonity jednotlivých vysokých škol. V rámci této kapitoly dochází také k analýze podílu vložených prostředků do výzkumu a vývoje z celkového množství vložených prostředků, které škola dostane jako výnosy z transferů z kapitoly MŠMT, z ostatních kapitol státního rozpočtu a dalších zdrojů mimo programové financování.

K dosažení hlavní myšlenky a cíle této práce bude třeba:

- vymezit základní pojmy efektivnost, hospodárnost, účelnost, instituce;
- představit finanční analýzu a specifický model BAMF 2007;
- vyzdvihnout postuláty a pilíře školství;
- blíže specifikovat terciární sektor a investice do lidského kapitálu;
- získat potřebná data z jednotlivých finančních výkazů výročních zpráv konkrétních veřejných vysokých škol;
- vypočítat dílčí ukazatele a následnou analýzu modelu BAMF 2007.

Cílem této diplomové práce je analýza efektivního hospodaření jednotlivých veřejných vysokých škol, zhodnocení jejich finančního zdraví a bonity.

2 Vymezení základních pojmů

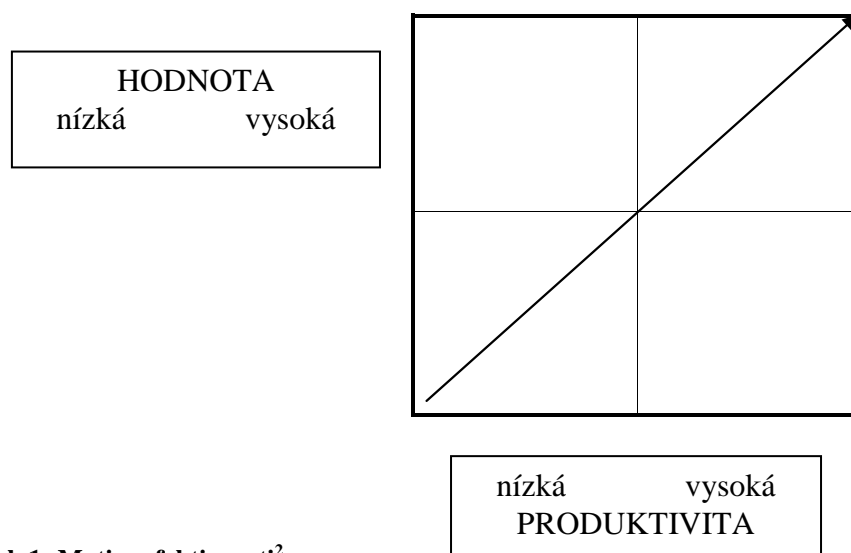
Existují pojmy, které svým využitím v běžné mluvě a významem se mohou zdát téměř jednotné a podobné, avšak jejich skutečná podstata vykresluje jev naprosto specifický a ojedinělý, jenž je svým charakterem odlišný právě od výrazu podobného.

2.1 Efektivnost

Pojem efektivnost a jeho hodnocení patří mezi klíčové termíny a témata ekonomie. Co si pod tímto termínem představit? Jak efektivnost měřit? Popřípadě jak být více efektivní? To všechno jsou otázky, jimiž se každá zisková i nezisková organizace zabývá.

Jde o pojem, který je na jedné straně **transfinitní** (představuje hranice jednotlivých oblastí činnosti, její míra je odrazem všeho, co se ve firmě i v jejím relevantním okolí uskuteční), na druhé straně jde o pojem **dichotomický** (nahlížíme na něj ze dvou rovin, lze ho rozdělit na dva aspekty).¹

Efektivnost lze vyjádřit vzájemným vztahem produktivity a hodnoty. Produktivita vyjadřuje podíl objemu výroby a vynaložených nákladů. Oproti tomu hodnota odráží poměr kvality a ceny. Obě stránky efektivnosti lze znázornit i v grafickém vyjádření jako matici efektivnosti.

Obrázek 1: Matice efektivnosti²

Ve výše uvedeném pojetí efektivnosti je vidět naprosto jasné vymezení obou stránek. Pokud dokáže organizace naplnit obě stránky do co nejvyššího stupně, taktéž dosahuje

¹ Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. Str. 82

² Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. Str. 83

maximálně možné efektivnosti. Graf vyjadřuje klasickou přímou úměru. Čím více dosahuje produktivity, tím dosahuje vyšší hodnoty. Ale je to vůbec možné nabýt v obou veličinách maximálních hraničních hodnot?

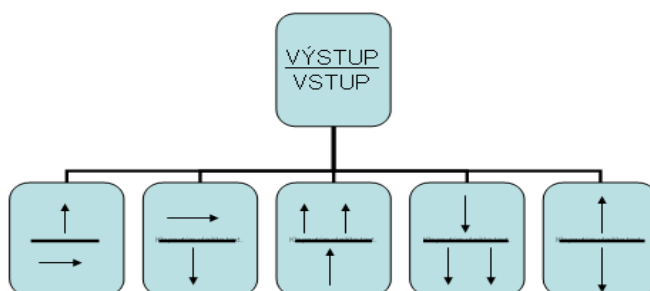
2.1.1 Obecné pojetí efektivnosti

Ze strany spotřebitele je kategorie užítka spojena se spotřebou, avšak v konkrétním měření efektivnosti firmy lze jen velmi obtížně zakomponovat tuto stranu poptávky. Proto se orientujeme na firmu a stranu nabídky. Obecně lze efektivnost označit jako **užitný efekt UE**. Ten lze velmi snadno definovat, a to na základě rozdílu mezi výstupem a vstupem.

UE = výstup – vstup (což je absolutní vyjádření efektivnosti);

ue' = UE/vstup (toto je relativní pojetí efektivnosti).

Jak tedy efektivnost zvyšovat? Pro názornost a jednoduchost odpovídá následující schéma:

Obrázek 2: Pět cest ke zvýšení efektivnosti³

Poznámka: ↑ *růst,* ↑↑ *růst s vyšší dynamikou*
 ↓ *pokles,* ↓↓ *pokles s vyšší dynamikou*
 → *stagnace*

³ Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. Str. 84

Z důvodu nespočetného použití konkrétního výrazu pro něj existuje velká řada definic:

- Efektivností se obecně rozumí vztah mezi účinky a nároky. V konkrétním pojetí vztah mezi náklady a zisky.⁴ V jádru věci se efektivností rozumí maximalizace konečných statků a užitků, jež statky přináší z dostupných zdrojů.
- Efektivnost znamená absenci plýtvání, tzn. co nejefektivnější využívání zdrojů k uspokojení potřeb a přání lidí.⁵
- Efektivnost patří mezi dvě základní kvalitativní charakteristiky výrobního a nákladového procesu. Tento pojem v sobě skrývá jak racionalitu využívání výrobních faktorů, tak i požadavek účelnosti.
- V rámci ekonomického myšlení je tedy efektivnost vynaložených prostředků vzhledem k dosažení daných cílů povýšena na základní kritérium racionality a nachází se v samém středu hodnocení organizace procesu veřejné a sociální politiky.⁶
- Další definice efektivnosti nahlíží na širší definování cílů, resp. žádoucích užitků: Dosažení stavu ekonomické efektivnosti znamená, že jednotlivé volby mezi cíli a mezi alternativními způsoby jejich dosažení jsou činěny tak, aby bylo dosahováno maximálního celkového prospěchu z disponibilních zdrojů společnosti.⁷

2.1.2 Faktory efektivnosti

Obecně faktory efektivnosti dělíme na dvě skupiny - vnitřní a vnější.

Vnější faktory a jejich působení sama instituce ovlivnit nemůže. Mezi ně patří například vliv politického systému, systém financování dané organizace, úroveň fungování tržního sektoru atd.

Vnitřní faktory instituce zásadně ovlivnit může. Mezi tyto faktory se řadí technická vybavenost, organizační struktura a vzájemná provázanost a spolupráce mezi jednotlivými jednotkami, dělba práce, kvalifikace a iniciativa pracovníků.

Sledování vývoje, bližší specifikace a hlavně analýza každého faktoru zásadně ovlivňuje efektivitu, popřípadě neefektivitu dané instituce.

S problematikou dosahování efektivnosti fungování veřejného sektoru se pojí v zásadě tři skupiny faktorů ovlivňující její úroveň:

⁴ Mlčoch, J.: Rozbory a hodnocení efektivnosti investic v podnikové praxi. 1. vydání. Praha: Linde, 1991. Str. 7

⁵ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D.: Ekonomie. Praha: Svoboda, 1991. Str. 27

⁶ Malý, I.: Vliv veřejného sektoru na efektivnost rozvoje regionů. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Str. 33

⁷ Malý, I.: Vliv veřejného sektoru na efektivnost rozvoje regionů. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Str. 33

- faktory související s věcnou stránkou, institucionální a organizační **strukturou**;
- faktory spočívající v uspořádání **finančních toků** v rámci veřejných financí;
- faktory vážící se **organizační kulturou** a možnostmi rozhodování managementu uvnitř jednotlivých institucí.⁸

2.1.3 Příčiny neefektivnosti

V komparaci veřejného a soukromého sektoru ten veřejný vykazuje větší sklon k neefektivnosti. Jaké jsou příčiny tohoto faktu? Obecně lze říci, že tuto skutečnost způsobuje tzv. **X – efficiency**. Tento termín demonstruje situaci, kdy subjekt nemá snahu minimalizovat své náklady, tudíž skutečný výstup nedosahuje maximální podoby. Příčina této situace je spatřována v monopolu, který oslabuje sílu konkurence.

Mezi konkrétní příčiny neefektivnosti ve veřejném sektoru spadá:

- veřejný sektor nevytváří žádný zisk oproti sektoru soukromému;
- ve veřejném sektoru nenajdeme tendence k alokaci zdrojů a zvýšení kvality výstupu;
- výstupy jsou velmi obtížně kvantifikovatelné;
- absence konkrétního vlastníka;
- absence konkurence;
- existence vztahu mezi placením daní a spotřebou.

2.2 Hospodárnost

Jak už bylo řečeno, efektivnost je ústředním termínem ekonomie. Tento pojem řadíme mezi pojmy dichotomické. Což znamená, že se rozkládá na dvě složky. První je hospodárnost.

Hospodárnost lze vyjádřit jako poměr mezi výstupy a vstupy a udává, jaké množství výstupu bylo vyprodukováno z jednotky vstupu. Respektive do jaké míry lze minimalizovat množství vstupů pro dosažení požadovaného množství výstupů. Další interpretace vyjadřuje, kolik jmenovatele se váže na jednotku čitatele.

Hospodárnost je taktéž možné zařadit mezi základní kvalitativní kritéria výrobně – nákladového procesu. Princip hospodárnosti zdůrazňuje taková hlediska průběhu jednotlivých procesů, při kterých se klade důraz na racionální využívání vynaložených činitelů, a tedy na racionální výši vynaložených nákladů.

⁸ Malý, I.: Vliv veřejného sektoru na efektivnost rozvoje regionů. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Str. 38

Hospodárnost představuje racionální vynaložení nákladů ve vnitřním procesu podniku, v něm se prosazuje ve dvou navzájem se ovlivňujících formách:

- **úspornostní forma:** ta klasifikuje hospodárnost z hlediska minimalizace nákladů při jistém požadovaném nebo předpokládaném množství výstupů;
- **účinnostní forma:** tato forma navazuje na naše předpokládané náklady s maximálním využitím disponujících efektů.

2.3 Účelnost

Organizaci nikdy nezajímají pouze hrubé výstupy, které popisuje výše uvedený ukazatel hospodárnost. Z toho důvodu byla vymezena druhá stránka efektivity, kterou je účelnost. Čistý výstup je podílem užitého efektu a výstupu. Přesně řečeno tento podíl vyjadřuje míru účelnosti.

Ta v sobě odráží hodnocení výstupů u spotřebitele jak po stránce kvalitativní, tak po stránce kvantitativní.

Celou skupinu základních pojmů bychom mohli označit jako „3E“, kterou lze kvantitativně vyjádřit jako součin hospodárnosti, účelnosti a výkonnosti neboli efektivity.

2.4 Legislativní vyjádření

Zákon o finanční kontrole, zákon č. 320/ 2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, definuje všechny tři termíny následovně.

Efektivnost – efektivností se rozumí takové užití veřejných prostředků, kterým dosáhneme maximálního možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s množstvím prostředků vynaložených na jejich plnění.

Hospodárnost – hospodárností se rozumí takové užití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů s minimálním vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů.

Účelnost – účelností se rozumí takové využití veřejných prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů. Jedním z hlavních cílů veřejné kontroly je právě prověřování hospodárnosti, efektivity a účelnosti výkonu veřejné správy.⁹

⁹ Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

2.5 Instituce

Instituce vychází z latinského slova **instituere**, jež přesně znamená ustanovit či řídit. Tento pojem je velmi rozšířený a využíváný v sociologii, kde představuje obecně praktikovaný, schválený způsob jednání a vztahů. Působí jako předmět kontroly a udržení sociálního řádu, usnadňuje život a spolupráci mezi lidmi a lze ho taktéž považovat za jistý vzor chování.

Instituce je pojem mnoha významů. Jedná se například o různé typy skupin, souhrn morálních zvyků a praktik, činnosti kulturní a společenské.

Ve vědách ostatních a i v běžné řeči je tento pojem spjat s významem organizace, které lze chápat jako trvalé a účelné útvary s jistou funkcí, hranicemi, pravomocemi.

Oba dva pojmy v běžném životě splývají, avšak nutno si uvědomit jejich zásadní odlišnosti. Instituce je způsob, jak lidé v dané kultuře dělají nějakou věc, tedy způsoby řešení problémů, organizace je způsob, jak při tom svoji činnost koordinují.¹⁰

Ruku v ruce se s tímto pojmem pojí instituce totální, což jsou organizace vedoucí k resocializaci, ve které jsou jedinci po dlouhá životní období izolováni, jejich individualita je potlačena a jejich životy jsou řízeny vedením těchto organizací.¹¹

¹⁰ Jandourek, J.: Sociologický slovník. 1.vydání. Praha: Portál, 2001. Str. 108 [online]. [cit. 2011-04-01]. Dostupné z [www: < http://www.uloz.to/2356182/sociologicky-slovník-jan-jandourek-pdf >](http://www.uloz.to/2356182/sociologicky-slovník-jan-jandourek-pdf)

¹¹ Jandourek, J.: Sociologický slovník. 1.vydání. Praha: Portál, 2001. Str. 109 [online]. [cit. 2011-04-01]. Dostupné z [www: < http://www.uloz.to/2356182/sociologicky-slovník-jan-jandourek-pdf >](http://www.uloz.to/2356182/sociologicky-slovník-jan-jandourek-pdf)

3 Finanční analýza

Rozbor finanční situace je nedílnou součástí činnosti každé prosperující organizace. Tato rozborová metoda, ve které se využívá jednotlivých finančních ukazatelů, se zpracovává v rámci finanční analýzy. Jejím hlavním cílem je hodnocení úspěšnosti firemní strategie. Definic finanční analýzy je velké množství. Zřejmě nejužitečnější je ta, která nahlíží na finanční analýzu jako na systematický rozbor získaných dat, které jsou primárně obsaženy v účetních výkazech.

Tato metoda v sobě odráží minulost organizace, analyzuje současný stav a předpovídá budoucí situaci.

Hlavním cílem finanční analýzy je poskytnout informace vrcholovým představitelům pro kvalitní rozhodování a fungování podniku.

Jakou roli hraje finanční analýza v oblasti školství? Proč ji provádíme? Proč je tak hojně využívána?

Veřejné vysoké školy jsou neziskovými organizacemi a jejich existence je závislá na finančních prostředcích z veřejného rozpočtu, proto je velmi důležité, aby tyto prostředky byly efektivně využity. Stejně jako soukromý, tak i veřejný sektor, konkrétně vysoké školy, provádí finanční analýzy pro zhodnocení efektivního využití finančních prostředků. Z důvodu vynakládání vysokého podílu veřejného rozpočtu právě do vysokých škol je nutné i u nich neustále sledovat zejména efektivnost, hospodárnost a účelnost čerpaných finančních prostředků.

Analýza je v podstatě získávání a rozbor informací o kvalitativních a kvantitativních vlastnostech zkoumaných entit. Získaná data se třídí, agregují, porovnávají se mezi sebou, kvantifikují se relace mezi nimi, nalézají se kauzální souvislosti, analyzuje se jejich vývoj do současnosti, a tím předvídáme budoucí situaci. Všechny uvedené činnosti vedou ke zvýšení vypovídající schopnosti zpracovaných dat, a tím se samozřejmě zvyšuje kvalita a význam pro organizaci.

Finanční analýza je metoda, kterou se sleduje hospodaření jakéhokoliv ziskového, či neziskového subjektu. Cílem této analýzy je též identifikovat krizové oblasti, definovat také například silné a slabé stránky. Získané informace pomocí finanční analýzy nám napomohou

vytvořit si jistou představu o hospodaření a finanční situaci zkoumaného subjektu a tím tak napomáhají při rozhodování a dalších plánech organizace.

Při aplikaci finanční analýzy je nutné si přesně nadefinovat její cíle a vědět, jaké výstupní informace je chceme získat. Analýza může být komplexní nebo se může zabývat pouze jistou oblastí finančního hospodaření daného subjektu.

3.1 Informační zdroje k finanční analýze

Pro zpracování finanční analýzy se nejvíce využívají data z účetnictví, ale taktéž z kalkulací a rozpočetnictví. Proč právě data účetní? Právě ta se vyznačují řadou předností – systematičností, komplexností a konzistencí. Na stranu druhou mají i jistá úskalí, řada z nich plyne z faktu rigidity.

Jednou ze zásadních odlišností jsou konkrétní definice pojmů **informace a data**. Nelze je ztotožňovat a brát jako synonyma. Z různých údajů může informaci vytěžit pouze znalý uživatel. V tomto pojetí je na informaci nahlíženo v subjektivním smyslu. Oproti tomu informace obsažená právě v konkrétních datech bývá velmi často překryta jistými vnějšími vlivy a rušivými elementy. Ty mohou mít za následek, že takto vložená informace do dat není nikdy získaná anebo její získání má zdlouhavý charakter.

Informace jsou někdy kvalifikované a jiné kvantifikované. K nim subjekt zaujme konkrétní stanovisko a musí si uvědomit fakt, že sebestvíce přesná metoda není schopna získat hodnotné výsledky, pokud základní data jsou nepřesná. Nutno upozornit na zbytečnost shromažďování dat či informací. Významnou a zásadní roli zde hraje jejich aplikace, jinak ztrácí naprosto svůj význam.

Pro finanční analýzu jako významný zdroj informací slouží účetnictví, které je považováno za nejúplnější systém, který kvantifikuje popis ekonomických procesů probíhajících ve zkoumaném subjektu. V jeho prospěch hovoří i tendence ke stručnosti, zhuštěnosti a úsečnosti. Přičemž účetnictví je v podstatě systematické zaznamenávání hospodářských skutečností, je realizované podle jasných pravidel specifickými pracovními postupy s cílem podat věrný a poctivý obraz o ekonomickém subjektu.¹²

¹² Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. Str. 56

Dle zákona o vysokých školách je vysoká škola právnickou osobou. Veřejná vysoká škola účtuje v soustavě podvojného účetnictví, v němž je povinna důsledně oddělit náklady a výnosy spojené s doplňkovou činností. V ostatním platí pro veřejnou vysokou školu obecné předpisy o účetnictví.¹³

Veřejné vysoké školy jsou povinny každoročně zpracovávat výroční zprávu o činnosti a o hospodaření vysoké školy a tuto zprávu veřejně zpřístupnit.

Výroční zpráva o hospodaření veřejné vysoké školy obsahuje:

- roční účetní závěrku a zhodnocení základních údajů v ní obsažených;
- výrok auditora k roční účetní závěrce, pokud byla auditorem ověřena;
- přehled o peněžních příjmech a výdajích;
- přehled rozsahu příjmů a výnosů v členění podle zdrojů;
- vývoj a konečný stav fondů;
- stav a pohyb majetku a závazků;
- úplný objem nákladů v členění na náklady pro plnění činností doplňkových a ostatních.¹⁴

Podrobné informace o hospodaření veřejných vysokých škol získáváme pomocí jednotlivých účetních výkazů rozvahy a výkazu zisku a ztráty.

Rozvaha patří k nejdůležitějším účetním výkazům. V souhrnné podobě obsahuje i údaje o hospodářském výsledku. Oproti tomu výkaz zisku a ztráty zaznamenává kumulativně hodnoty položek nákladů a výnosů, které ve sledovaném období ovlivnily hospodářský výsledek.¹⁵

¹³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. Str. 66, 74.

3.2 Metoda BAMF 2007

Finanční analýza hodnotí finanční zdraví podniku, a to z hlediska historického a stávajícího stavu vykazovaných dat. Na základě těchto údajů se následně snaží předpovědět budoucí finanční vývoj analyzovaného subjektu. Avšak abychom získali konečný výstup, je nezbytné využít velké množství poměrových ukazatelů. Jejich výsledky a interpretace často vedou k jistým zkreslením. Z tohoto důvodu byly vytvořeny syntetické ukazatele, které v sobě soustřeďují významnější aspekty hodnoceného parametru daného ekonomického subjektu. Cílem těchto indexů je vyjádření podstaty finanční analýzy pomocí jednoho čísla. S tímto faktem souvisí skutečnost, že daná konečná hodnota je nižší, proto je využívána pouze pro další pozorování a hodnocení.¹⁶

Finanční analýza využívá bonitních, či bankrotních modelů, mezi nimiž není jednoznačně vymezená hranice. Oba typy modelů mají mnoho společných charakteristik. Jednou z těchto společných vlastností je schopnost ohodnotit posuzovaný subjekt jedním koeficientem (syntetickým ukazatelem) na základě účelově vybraných ukazatelů, které nejlepším způsobem a nejvýstižněji pomohou klasifikovat tento subjekt.¹⁷

Na straně druhé ale mají oba modely své přednosti a specifika. **Bonitní modely** jsou založeny na diagnóze finančního zdraví podniku, což znamená, že hlavním cílem je stanovit, zda se podnik řadí mezi dobré, či špatné. Velmi důležitou roli zde hraje srovnatelnost s ostatními firmami ve stejném oboru.

Hlavní funkcí **bankrotních modelů** je informovat uživatele o tom, zda by se mohl podnik v dohledné době dostat do krize, popřípadě bankrotu. Daná událost vykazuje jisté symptomy, které jsou pro bankrot typické, a podniky dostatečně dlouhou dobu o skutečnosti vědí.

¹⁶Růčková, P.: Finanční analýzy, metody, ukazatele, využití v praxi. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. Str. 70

¹⁷Sedláček, J.: Účetní data v rukou manažera. Finanční analýza v řízení firmy. 1. vydání. Brno: Computer Press.1999. Str. 91

Tato diplomová práce se zabývá efektivností vysokých škol, efektivností neziskových organizací, jejichž existence je závislá na přidělu ze státní pokladny, proto je velmi důležité sledovat, jak efektivně jsou tyto prostředky využity. V tomto případě bude použit speciálně konstruovaný model BAMF 2007= Bilanční Analýza Municipální Firmy.

Ten využívá výhradně data bilanční, tj. data rozvahy a výsledovky, a to jak aktuálního, tak minulého účetního období.

Tento model vychází z několika typických a posléze méně typických ukazatelů, které jsou klíčovými pro stanovení konečných výsledků. Mezi jednotlivé ukazatele tohoto modelu patří:

- **L – likvidita – konkrétně II. stupně (Quick test);**
- **A – aktivita;**
- **Ae – autarkie;**
- **Rv – výnosový variátor;**
- **V – výkonnost;**
- **Rz – rentability.**

Základní formule modelu:

$$\text{BAMF 2007} = (\text{L} + \text{A} + \text{Ae} + \text{V} + \text{Rv} + \text{Rz}) / \text{n}$$

n = 6, resp. 5 (obecně počet užívaných ukazatelů)¹⁸

Výsledek se porovnává s hodnotou „1“. Přesná interpretace znamená, pokud výsledek výpočtu je větší nebo roven „1“, bonita společnosti se hodnotí pozitivně. Pokud této hodnoty nedosahuje, firma není bonitní.

¹⁸ Kraftová, I.: Efektivnost veřejného sektoru regionu na mikroúrovni: modifikovaný model BAMF in 2nd Central European Conference in Regional Science – CERS. Košice: Technical University of Košice, 2007 [online]. [cit. 2011-02-8]. Dostupné z www: < <http://www.cers.tuke.sk/cers2007/PDF/Kraftova.pdf> >

3.2.1 Ukazatel likvidity

Likvidita bezesporu patří mezi nejvýznamnější pojmy dané problematiky. Samotný pojem vyjadřuje schopnost složky jak rychle a bez znatelné ztráty se přeměnit na peněžní prostředky. Takovéto vysvětlení se vztahuje hlavně na majetek. Pokud hovoříme o likviditě podniku, máme na mysli to, jak je podnik schopen hradit své závazky.

Nedostatek likvidity znamená, že podnik není schopen využívat investičních příležitostí nebo není schopen plnit své běžné závazky, což může vést jednak k platební neschopnosti a jednak k bankrotu. Likvidita je velmi úzce provázána se solventností organizace. Opět jako u mnoha příkladů nejde o pojmy stejné a jejich význam na sebe navazuje. Nejlépe daný vztah vysvětluje následující věta: „**Podmínkou solventnosti je likvidita.**“¹⁹

Likvidita se dělí do tří základních kategorií. Jaký stupeň organizace využije, záleží na poměru zásob a pohledávek. Likviditu dělíme na:

- okamžitou likviditu: využívaná téměř u všech neziskových organizací;
- pohotovou likviditu: organizace s významnou hodnotou pohledávek;
- běžnou likviditu.

Ve většině případů je předmětem zkoumání likvidita okamžitá a pohotová. Obě výrazně ovlivňují časový cyklus financování. Konkrétně v této diplomové práci a v souvislosti s modelem BAMF 2007 se využívá pohotová likvidita, v ekonomickém slangu známá jako rychlý test = Quick test nebo tesk kyselosti = Acid test. Nejideálnějším výsledkem je poměr 1:1, tudíž výsledek „1“. V tomto případě je podnik schopen dostát svých závazků, aniž by prodával zásoby. Příznivým výsledkem je i poměr 1,5 : 1. Ve chvíli, kdy je hodnota ukazatele větší než „1“, hovoříme o neefektivnosti vázaných prostředků v penězích a pohledkách, které nejsou využity, a tudíž nedochází k jejich zhodnocování.

$$L = (\text{krátkodobý finanční majetek} - \text{krátkodobé pohledávky}) / \text{krátkodobé závazky}$$

¹⁹ Růčková, P.: Finanční analýzy, metody, ukazatele, využití v praxi. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. Str. 48

3.2.2 Ukazatele aktivity

Tento ukazatel aktivity hovoří o schopnosti, jak podnik či instituce dokáže využívat investované finanční prostředky a jak jsou zainteresované do jednotlivých složek kapitálu. Následně hovoří o míře transformace finančních prostředků do žádoucích efektů. Schopnost tohoto ukazatele se rozděluje do tří skupin – ukazatel výkonnosti, vázanosti a doby obratu. Pro subjekty bez ziskového motivu tento ukazatel představuje doplňující ukazatele hodnocení. Hodnocení jednotlivých ukazatelů se navzájem prolíná a má významný dopad na řízení ekonomického subjektu, na jeho efektivnost a hospodárnost. Současně tento ukazatel objasňuje hospodaření s aktivy a s jejich vázaností na kapitál a velmi úzce souvisí s ukazatelem výnosnosti a likvidity.

Ukazatel aktivity – poměr dob obratu krátkodobých pohledávek a krátkodobých závazků:

$$A = (\bar{\emptyset} Po / PV) / (\bar{\emptyset} Zv / PN),$$

kde $\bar{\emptyset} Po$ = průměrná hodnota krátkodobých pohledávek (roční);

$\bar{\emptyset} Zv$ = průměrná hodnota krátkodobých závazků;

PV = provozní výnosy celkem (za rok);

PN = provozní náklady celkem (za rok).

Ukazatel vyjadřuje míru souladu mezi dobou obratu krátkodobých pohledávek a dobou splatnosti krátkodobých závazků s ohledem na kumulované hodnoty výnosů a nákladů.

Takto získaný výsledek nám vypovídá o hospodářském výsledku vázaném na provozní činnost neziskové instituce. Ideální stav představuje hodnota „1“, kdy obě doby obratu vyjadřují vyrovnanou situaci. Hodnota výrazně nad referenční hodnotou „1“ ilustruje situaci, kdy pohledávky mají výrazně větší dobu splatnosti ve vztahu k úrovni výnosů, přesahující hodnotu doby splatnosti závazků vztahených k příslušné úrovni nákladů. Organizace by se měla snažit snižovat dobu splatnosti pohledávek a naopak zvyšovat dobu splatnosti závazků.

V opačném případě demonstřuje situaci, kdy organizace má prostor zvyšovat dobu splatnosti svých pohledávek, což je pro ni výhodnější, aniž by byla ohrožena její solventnost.

3.2.3 Ukazatel autarkie

Procentuálně vyjadřuje, jak je instituce soběstačná. V závislosti na charakteru použitých dat může být autarkie hodnocena na bázi výnosově nákladové anebo příjmově výdajové. První typ – výnosově nákladová autarkie v sobě zohledňuje účetní principy, mezi než patří například akruálnost, realizační princip atd. Hlavním cílem je tedy měřit míru soběstačnosti, a to z hlediska, jak je organizace schopna hradit své náklady. Tento ukazatel v sobě odráží pouze aktivity z hlavní činnosti. Výnosy dané instituce představují státní dotace. Jsou součástí veřejných prostředků, jež byly určeny k zajištění provozu neziskové instituci.

Nejpozitivnější výsledek tohoto ukazatele je hodnota 100%. V tomto případě je subjekt schopen hradit veškeré své náklady. V situaci, kdy dosáhneme hodnoty nižší, pochopitelně subjekt není schopen pokrýt všechny své náklady a je nutné provést analýzu příčin. Avšak může nastat i situace, kdy subjekt dosáhne hodnoty vyšší, než je 100%, v tomto případě má daný subjekt nadměrné množství peněžních prostředků a mělo by dojít ke zvážení, zdali se nedají využít jinde.

Autarkie hlavní činnosti na bázi výnosů a nákladů:

$$Ae = (V_{HC} / N_{HC}) \times 100,$$

kde V_{HC} – výnosy z hlavní činnosti;

N_{HC} – náklady z hlavní činnosti.²⁰

3.2.4 Výnosový variátor

Ukazatel výnosový variátor vyjadřuje dynamiku vývoje celkových výnosů a dynamiku vývoje celkových nákladů. Využívá výnosy a náklady běžného i minulého období. Zlomovou referenční hodnotou ukazatele je opět „1“. Tato hodnota vyjadřuje, že náklady a výnosy rostou konstantní měrou. Dále nastávají další minimálně dvě možné alternativy. Prvním je, že výsledek daného šetření je větší než „1“, v tomto případě rostou výnosy rychleji. Druhou je pravý opak, a to dosažení výsledku menšího „1“, který vykresluje situaci rychleji rostoucích nákladů. Dané alternativy patří mezi krajní. Následující je velmi ojedinělá, avšak nelze ji vyloučit a opomenout. Výsledek dosáhne záporných hodnot. V tomto případě dochází

²⁰ Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. Str.102

k nárůstu nákladů a poklesu výnosů. Situace je definována jako negativní a nepříznivá. Opačný případ je nazýván jako situace výjimečná.

$$R_v = (\Delta \text{ výnosů} / \text{výnosy}) / (\Delta \text{ nákladů} / \text{náklady}) = [(V_1 - V_0) / V_1] / [(N_1 - N_0) / N_1],$$

kde V_1 = výnosy celkem v běžném období;

V_0 = výnosy celkem v minulém období;

N_1 = náklady celkem v běžném období;

N_0 = náklady celkem v minulém období.

3.2.5 Ukazatel výkonnosti

Ukazatel výkonnosti vychází z koncepce přidané hodnoty neboli z hodnoty vytvořené zpracováním. V organizacích se ziskovým motivem se přidaná hodnota vyjádří jako rozdíl mezi součtem obchodních marží a výkonů snížených o náklady. Ve veřejném sektoru tento poměrový ukazatel vyjádříme jako rozdíl celkových výnosů a vykonanou spotřebu. V konkrétním případě daného tématu se celkové výnosy sníží o spotřebované nákupy a služby.

Nejefektivnějším výsledkem tohoto ukazatele je „1“. Úroveň celkových nákladů je rovna úrovni odpisů.

Ukazatel výkonnosti:

$$V = PH / (ON + \text{odpisy}),$$

kde PH - přidaná hodnota;

ON - osobní náklady.

3.2.6 Rentabilita

Rentabilita je pojem, který je v ekonomii velmi diskutovanou a probíranou oblastí. Velký význam hraje u firem a podniků, jejichž hlavním cílem je dosažení zisku. Ve veřejném sektoru je velmi debatovaným a problematickým tématem. Již zmiňovaný zisk není smyslem a výsledkem činnosti veřejného sektoru. Nutno si uvědomit a připomenout myšlenku, že veřejné školy provádějí hlavní činnost, kde apelujeme na vyrovnanost nákladů a výnosů. Druhou činností je doplňková či hospodářská činnost, jejíž cílem je právě dosažení zisku.

V konkrétním pojetí modelu BAMF 2007 se ukazatel rentability využívá pouze v případě, pokud organizace dosahuje ztráty v hlavní činnosti a tato ztráta je vymazána ziskem z doplňkové činnosti. Ztráta je v daném ukazateli zaznamenána v absolutní hodnotě. Ve veřejném sektoru se nejedná o časté případy, avšak nelze vyloučit, že nastanou. Pokud organizace ztráty, do dané zkoumané množiny se nezapočítává. Stejně je tomu i v situaci, kdy dosahuje ztrátu v doplňkové činnosti a zisk z činnosti hlavní.

Míra pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti:

$$R_z = (\text{zisk}_{DČ} / \text{ztráta}_{HČ}) + 1$$

4 Školská instituce

Úvodem nutno říci, že v několika posledních letech došlo ve školství k zásadním změnám, a to k přesnému definování a vytyčení cesty, kterou by se školství mělo ubírat, a nastavení obecného rámce, platného a fungujícího po několik let, jenž by měl napomoci k vytvoření vzdělané společnosti.

První, čeho si přejeme, jest, aby tak plně a k plnému lidství mohl býti vzděláván ne nějaký jeden člověk nebo několik jich nebo mnoho, nýbrž všichni lidé vespolek i každý zvlášť, mladí i staří, bohatí i chudí, urození i neurození, mužové i ženy, zkrátka každý, komu se dostalo údělu narodit se člověkem, aby konečně jednou bylo celé lidské pokolení vzdělané po všech věkových stupních, stavech, pohlaví a národech. Za druhé si přejeme, aby každý člověk byl celistvě vzdělán a správně vycvičen nikoli jen v nějaké jediné věci nebo v několika málo nebo v mnohých, nýbrž ve všech, které dovršují podstatu lidství. (J. A. Komenský: Obecná porada o nápravě věcí lidských. III sv. Pampaedia) ²¹

Úlohou vlády v České republice bylo vybudovat hustou síť, která bude zahrnovat, jak školy základní, střední, specializované, tak školy vysoké a tím přispět k naplnění základních postulatů a cílů školství. Jak udává školský zákon č. 561 / 2004 Sb., mezi obecné cíle patří:

- rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života;
- získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání;
- pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost;
- pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti;
- utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého;

²¹ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Taurus, 2001. Str. 13. [online]. [cit. 2011-02-02]. Dostupné z [www: < http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf >](http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf)

- poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku;
- získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.²²

V těchto několika bodech lze spatřovat naprosto totožnou myšlenku, kterou již před několika staletími hlásal J. A. Komenský. Jedině vzdělaná společnost chápe konkrétní souvislosti, přemýšlí nad globálními problémy. Hlavním cílem vzdělání je tedy vytvořit kultivovanou společnost, která bude chápat, že investice do sebe sama, rozvíjení svých schopností a dovedností a porozumění jak věcem jednodušším, tak složitějším jsou jediným nástrojem cesty vpřed.

4.1 Školský systém v České republice

V České republice rozdělujeme školy do jednotlivých kategorií na školy mateřské, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy, jazykové školy a školy vysoké.

Jak již bylo předznamenáno, školství prošlo v několika posledních letech řadou radikálních změn. Školský zákon zavedl systém více úrovní vzdělávacích programů. A tudíž každé zařízení realizuje svoji činnost na základě školního a rámcového vzdělávacího programu.

S tvorbou těchto konkrétních programů dochází ke změně základního konceptu a způsobu realizace vzdělání. Oproti dřívějšímu, kdy zásadním cílem škol jak základních, tak středních bylo studentům vštěpit co největší množství faktů, v současnosti je cílem studentům poskytnout systematickou a vyváženou strukturu základních pojmů a vztahů, které jednak budou navazovat na jejich dřívější poznatky, ale především je připravit na praxi.

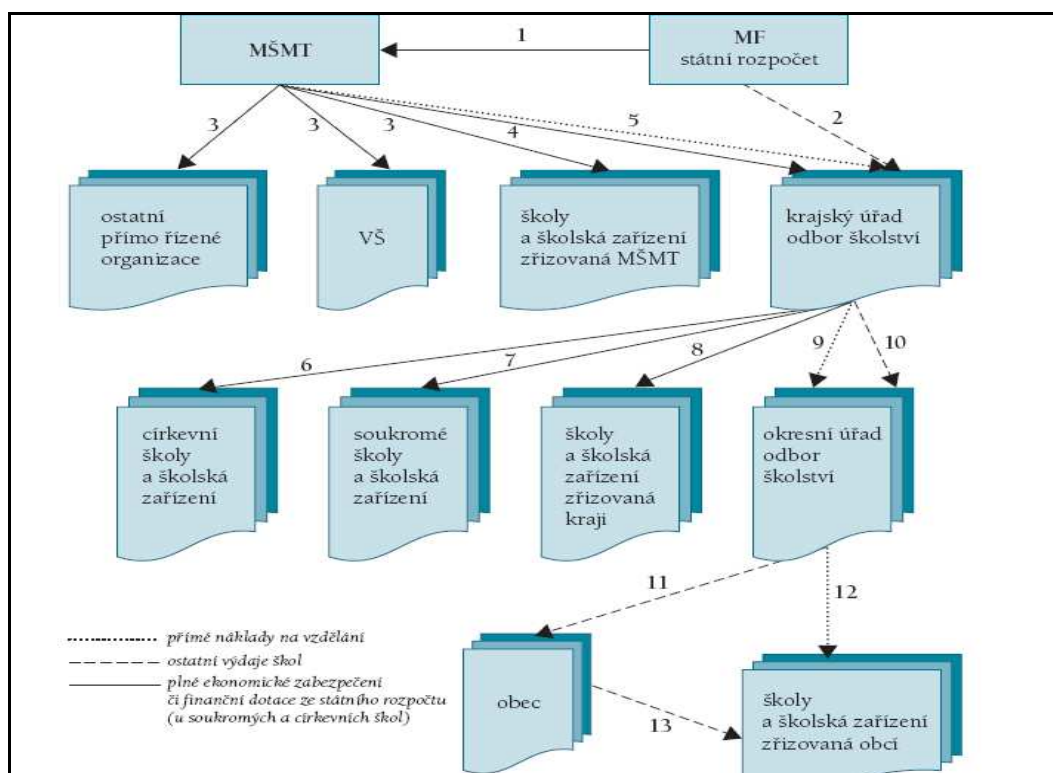
Současným celosvětovým trendem je internacionalizace, globalizace a integrace. Všechny tyto pojmy naznačují, že svět je oproti dřívějšímu mnohem menší a informace, člověk i zboží se dokážou z jedné strany zeměkoule přesunout na druhou ve velmi krátkém čase. Ale jakou to má souvislost s daným tématem? I na tento trend školství muselo zareagovat

²² Zákon č. 561 / 2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

a výrazně posílit výuku cizích jazyků. Nekoncentrovat se pouze na jeden jazyk, jak tomu bylo dříve, ale nabídnout širokou škálu cizích jazyků, a tím opět zefektivnit školství.

4.2 Financování škol

Každá škola je veřejnou organizací a je z velké části závislá na státním rozpočtu. Následující obrázek ukazuje, jak dochází k toku hotovosti a financování jednotlivých škol. Oproti tomu je každá škola povinna zpracovávat výroční zprávu, jakožto doklad jak s danými prostředky nakládá a jak je využívá. Tento dokument se posílá odpovídajícímu správnímu orgánu a je taktéž hlavním měřítkem a parametrem České školní inspekce. Každá školní instituce je na jedné straně podporována ze státní pokladny - tyto finance pokrývají přímé náklady a na straně druhé jsou její ostatní náklady financovány zřizovateli těchto subjektů.

Obrázek 3: Finanční toky ²³

²³ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Taurus, 2001. Str. 24. [online]. [cit. 2011-03-02]. Dostupné z [www: < http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf >](http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf)

4.3 Zvyšování kvality a hodnocení školních institucí

Klíčem ke správnému fungování vzdělávacího systému je evaluace. Tento pojem se v kontextu používá z důvodu, že nám nejde pouze o hodnocení žáků jako jednotlivce, ale v dnešní době o celkové hodnocení škol dle typu a druhů a celého vzdělávacího systému, což v sobě zahrnuje dílčí rozměry monitorování, systematického sledování stavu vzdělávacího systému a získávání informací o něm. Zahrnuje examinaci a průběh zkoušek. Získaný stupeň autonomie školy, která sama odpovídá za to, jak učí, je nutné vyvážit **systematickým hodnocením dosažených výsledků, aby byla zajištěna kvalita i efektivita její práce.**

Toto porovnávání výsledků mezi školami na našem území i v jiných zemích zajišťuje objektivní informace nezbytné pro efektivní řízení a vedení všech zainteresovaných stran. Vytváří se tak ucelený a vzájemně propojený systém, v němž se využívá celá řada diferencovaných forem evaluace. Mluvíme taktéž někdy o vytvoření evaluačního prostředí či kultury, ve které záleží na sebereflexi každého článku.

V posledních letech se i v této oblasti mnohé změnilo. Mezi nejvýznamnější zřejmě řadíme naše zapojení do mezinárodního šetření a komparativních výzkumů.

4.3.1 Česká školní inspekce

Česká školní inspekce jako garant externí evaluace škol by se měla významně podílet na přípravě, tvorbě a ověřování evaluačních postupů a nástrojů včetně stanovení standardů, kritérií a metodiky vnitřní evaluace. Dosavadní, převážně kontrolní činnost bude v daleko větším rozsahu doplňována poradenskou a konzultační činností pomáhající školám v jejich vnitřní evaluaci a v zavádění nové evaluační kultury. Její náplní práce není pouze objektivně zjišťovat stav pedagogické práce na školách a podmínky, za kterých se vzdělávání uskutečňuje, pojmenovávat zjištěné nedostatky, ale i motivovat ředitele i učitele k úsilí o změnu. Nejde pouze o zápornou kritiku škol a upozorňování na oblasti, kde školy nevyužívají své možnosti, ale taktéž poukázat na jejich stránky silné a seznamovat je s pozitivními příklady a vzory.

Všechna výše uvedená podtémata velmi souvisí se zvyšováním efektivnosti celého školního systému, proto jsou v dané práci zařazena. Každý orgán či instituce zde hraje svoji roli a má své místo. Avšak nutno podotknout, že Česká školní inspekce prozatím nikterak neovlivňuje chod vysokých škol, které jsou náplní této diplomové práce.

5 Terciární sektor

Tato diplomová práce se zabývá efektivností vysokoškolské instituce, z toho důvodu je nutné si terciární sektor představit a charakterizovat ho mnohem podrobněji než ostatní.

Tento sektor je velmi rozmanitý z hlediska jednotlivých forem, avšak platí pro něj několik obecných rysů, které ho odlišují od ostatních sektorů.

Vysoké školy stojí na naprostém vrcholu této hierarchie vzdělanosti, mají klíčovou úlohu v jednotlivých oblastech rozvoje a kvality společnosti. Slouží k hlubšímu rozvoji jedince až na profesní úroveň, přispívají k rozvoji regionální a národní spolupráce, spolupráce se státní správou. Vzdělávají se zde dospělí lidé s plnou právní odpovědností, vlastním rozhodováním a jistou motivací ke vzdělání. Taktéž vztah kantora a studenta je výrazně odlišný než na nižších stupních vzdělanosti. **Zvyšování počtu vzdělaných lidí v populaci patří k prioritám každé země a svědčí o její kultuře, vyspělosti i ekonomickém postavení. Zájem obyvatelstva o vzdělání trvale roste.**²⁴

Hlavním úkolem vzdělání a především terciárního vzdělání je připravit absolventy tak, aby obstáli na trhu práce. Další úlohou tohoto sektoru je dokázat reagovat na měnící se skladbu trhu práce. Terciární sektor se soustředí na přípravu absolventů ke kritickému a tvůrčímu myšlení, vědomí nutnosti neustálého vzdělávání, zdokonalování se a přizpůsobování se novým možnostem, potřebám atd.

Téměř každý student si uvědomuje, že nestuduje pouze proto, aby něco věděl, rozuměl konkrétním souvislostem, ale také, aby za toto vědění byl patřičně odměněn. Mnohé studie ukazují, že vzdělaný a vystudovaný člověk má mnohem větší šanci uspět v konkurenci, např. ve výběrovém řízení u nového nebo prvního zaměstnavatele, má mnohem větší příjmy a možnosti. Samotný proces rozvoje vzdělání je velmi úzce spjat s rozvojem okolního světa. Tato rovnice platí i obráceně. Čím obyvatelstvo dosahuje vyššího vzdělání, tím rychleji dochází k růstu a rozvoji okolního světa a ekonomiky.

²⁴Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Taurus, 2001. Str. 63. [online]. [cit. 2011-03-02]. Dostupné z [www: < http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf >](http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf)

EHEA

Česká republika je součástí tzv. **Boloňského procesu**, kterou stvrdila podpisem tzv. **Boloňské deklarace** v roce 1999. Hlavní snahou je vytvoření uceleného **Evropského prostoru vysokého školství – Evropan Higher Education Area – EHEA**. Cílem daného projektu, stejně jako v mnoha odlišných oblastech, je harmonizace neboli postupné sladování školských systémů v jednotlivých zemích. Mezi základní pilíře daného procesu řadíme:

- vytvoření třístupňového vysokoškolského vzdělání;
- realizaci klasifikačních rámců charakterizujících jednotlivé vzdělávací systémy;
- zavedení uceleného Evropského kreditního systému;
- zavedení dodatku k diplomu;
- uznání klasifikací a části studia;
- zvyšování kvality vysokoškolského studia;
- podporu celoživotního vzdělávání;
- posílení této evropské dimenze na vysokých školách²⁵.

Daný proces velmi souvisí právě z již zmiňovanou globalizací. Snahou je vytvořit jednotný systém, ve kterém studenti budou moci studovat v cizích zemích, což přispěje ke zvýšení konkurenceschopnosti absolventů. Daný proces posílí mezinárodní spolupráci a vztahy.

ERA

V roce 2000 s sebou **Lisabonský proces** přináší řadu změn a přístupů k vytvoření vzdělané společnosti, zvýšení zaměstnanosti a vytvoření vzdělané ekonomiky. Dané problematice má napomoci ERA, tak aby se Evropská unie stala nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou založenou na vzdělanosti, vývoji a vědě.

Evropský výzkumný prostor (European Research Area= ERA) - je to platforma, jež má seskupit a zintenzivnit výzkumné úsilí na úrovni EU a koordinovat je s národními a mezinárodními iniciativami. ERA by měla vést a usměrňovat celoevropské aktivity v oblasti

²⁵ České priority pro Evropu, Díl I. Vzdělání v roce 2009 v datech. Praha: Ústav pro informace a vzdělávání, 2010. Str. 72. [online]. [2011-03-02]. Dostupné z www: < <http://www.msmt.cz/file/13482> >

výzkumu a inovační politiky, a zajišťovat tak příznivou budoucnost pro ekonomiku a konkurenceschopnost dvaceti pěti členských států.²⁶

Vysoká škola je právnickou osobou, o jejímž přesném vymezení, právech a povinnostech hovoří zákon 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

Vysoká škola funguje na principu akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání. Rozlišujeme tři typy studijních programů:

- **bakalářský:** studium využívá soudobé odborné poznatky a metody spolu s potřebnými teoretickými základy a tvůrčí činností, které umožní uplatnění buď na trhu práce, nebo v následném studiu magisterského programu;
- **magisterský:** je zaměřen na získávání teoretických i praktických poznatků, založených na vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti, která je neoddělitelnou součástí;
- **doktorský:** je jako nejvyšší stupeň terciárního vzdělávání zaměřen především na výzkum a vývoj a na samostatnou tvůrčí činnost či vědecké bádání.

Vysoké školy možno dělit na:

- **univerzitní:** realizuje všechny typy studijních programů a v souvislosti s tím další vývojovou, vědeckou či inovační činnost;
- **neuniverzitní:** její činnost není nikterak odlišná od činnosti školy univerzitní, avšak nečlení se na jednotlivé fakulty.

V neposlední řadě lze vysoké školy dělit:

- **veřejné:** jsou instituce, které jsou zřizované, či rušené zákonem;
- **soukromé:** jsou právnické osoby, působící na území České republiky, a jsou oprávněné působit jako soukromá vysoká škola, pokud jí ministerstvo udělilo státní souhlas;
- **státní:** v České republice jsou dvě, Univerzita obrany České republiky a Policejní akademie České republiky.

²⁶ Evropský výzkumný prostor: Proč EU podporuje výzkum? [online]. [2011-04-01]. Dostupné z www: < http://ec.europa.eu/research/leaflets/enlargement/page_54_cs.html >

Vysoká škola vykonává vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost a může se podílet na uskutečňování akreditovaných studijních programů nebo jejich částí. Daný výčet činností lze nazvat jako **činnosti hlavní**. Všechny vedou ke vzdělávání studentů a jejich rozvoji schopností a dovedností.

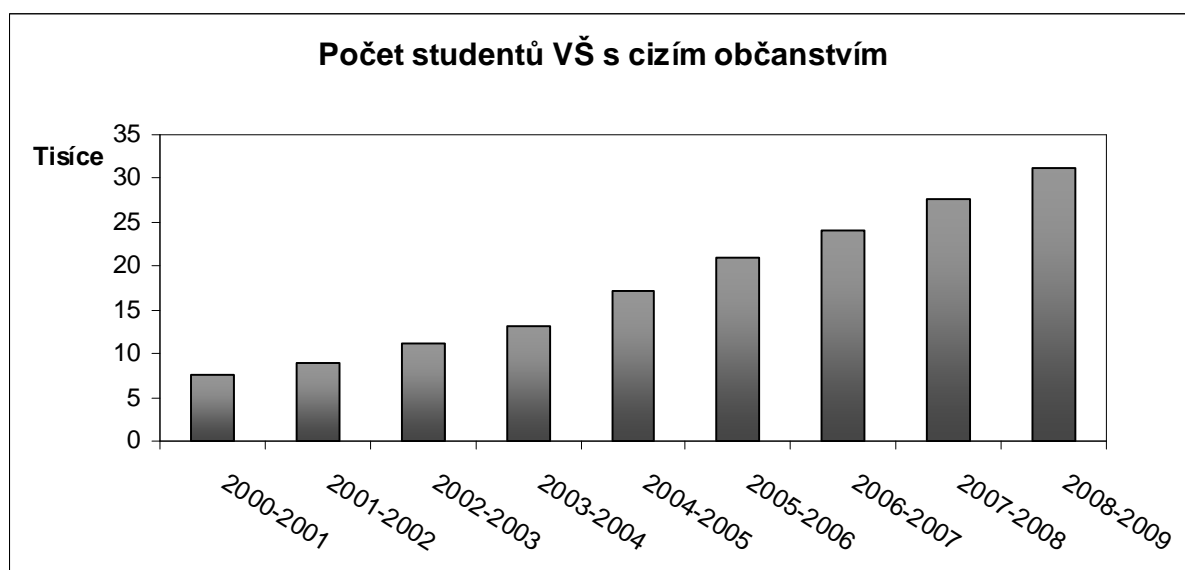
Druhým typem činnosti, které ústavy, realizují je **činnost doplňková**. V této konkrétní činnosti veřejná vysoká škola vykonává za úplatu činnost navazující na její vzdělávací a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo činnost sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku. Tato činnost nesmí narušit proces vzdělávání, kvalitu, rozsah a samotnou podstatu, k jakému byla škola zřízena.

5.1 Mezinárodní spolupráce

Dalším faktorem zvyšujícím efektivnost a prestiž na vysokých školách je jejich zainteresovanost do mezinárodní spolupráce. Klíčem pro její rozvoj je mobilita jak studentů, tak učitelů a harmonizace studia. Cílem je dosažení stavu, že každý student během studia na vysoké škole navštíví zahraniční univerzitu. Tato mobilita se předpokládá i u učitelů vysokých škol.

Mezinárodní spolupráce zajisté vyžaduje zlepšení a prohloubení jazykové přípravy. Posléze zásadním přínosem mezinárodní spolupráce jsou vzdělávací programy Evropské unie, které vytváří materiální, technické a politické podmínky.

Již od let minulých můžeme pozorovat neustálý nárůst cizinců na českých školách. Znamená to i větší zainteresovanost a rozvíjející se spolupráci jednotlivých vysokých škol se školami v cizině. Tento nesporný fakt potvrzuje následující graf, na němž je vidět neustálý nárůst cizinců na českých školách.

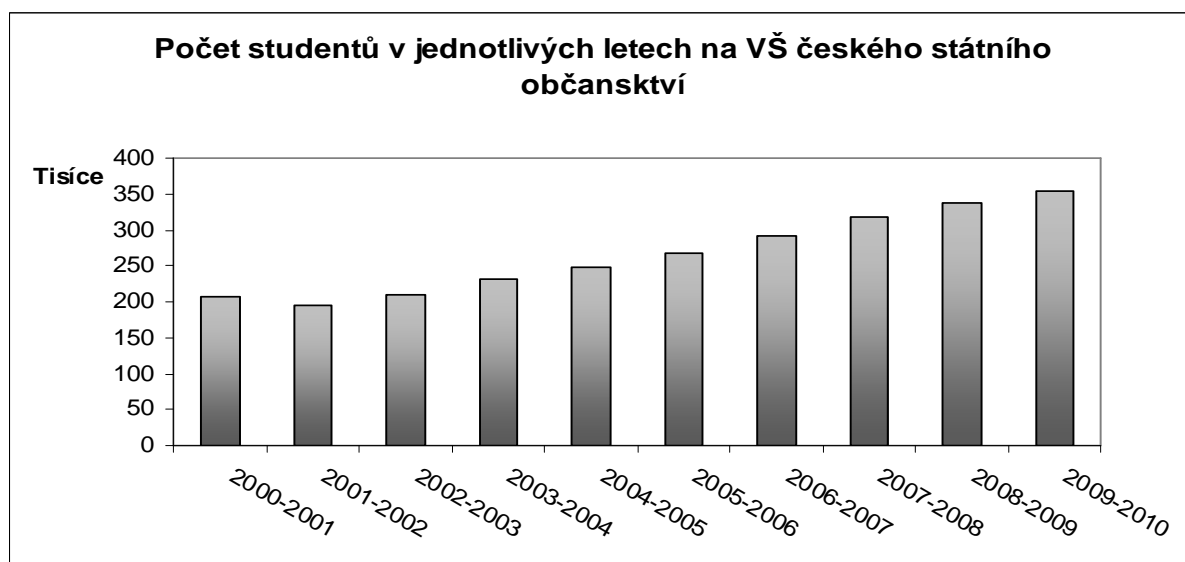
Graf 1: Počet cizinců na českých VŠ ²⁷

5.2 Program celoživotního vzdělávání

Současný trend klade důraz na celoživotní vzdělávání, kdy jedním z hlavních pilířů daného programu je bohatá struktura jednak terciárního, tak i celého vzdělávacího systému, nabídka moderní formy studia (distanční, kombinované) s využitím informačních a komunikačních technologií. Důsledkem těchto kroků je poskytnout studentům zázemí, ve kterém si budou moci vybrat konkrétní cestu pro rozvoj svých schopností a dovedností, zázemí, ve kterém budou moci měnit podmínky studia

S tímto programem zajisté souvisí i množství českých studentů na vysokých školách. Jejich trend má opět rostoucí tendenci a rok od roku je na českých vysokých školách více studentů. Nárůst zobrazuje následující graf.

²⁷ Vysoké školy v České republice. [online]. [2011-04-01]. Dostupné z [www:<http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1208.pdf >](http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1208.pdf)

Graf 2: Počet českých studentů na VŠ²⁸

Do daného výzkumu se započítávají jak studenti prezenčního, kombinovaného, tak i distančního studia. S faktem neustálého nárůstu studentů souvisí i to, že škol nabízejících vysokoškolské studium je taktéž více. Zlom nastal v roce 2000/2001, kdy se počet vysokých škol zvýšil z původních dvaceti tří na třicet šest a od tohoto roku se každoročně přispisují nové a nové školy a v současnosti se jejich počet ustálil na sedmdesát tři. Do konečné sumy spadají jak školy veřejné, tak školy soukromé.

²⁸ Vysoké školy v České republice. [online]. [2011-04-01]. Dostupné z [www:<http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1208.pdf >](http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1208.pdf)

6 Lidský kapitál a ekonomický vývoj

Jedním ze základních úkolů státu je jeho neustálý vývoj a ekonomický růst. Pro splnění těchto podmínek nestačí pouze dobře obdělávat pole a masově vyrábět v továrnách. Stát by měl zajistit i to, aby jeho občané dokázali najít zaměstnání a dokázali žít pospolu. Cílem je tedy probudit v každém jeho intelekt, to aby ukázal a plně využíval svoje schopnosti a dovednosti a snažil se obstát v moderním, dynamickém světě plném konkurenčního boje. Součástí jeho schopností je také snaha o jejich neustálý rozvoj a vzdělávání sebe sama. Nutnost, aby každý pochopil, že jen neustálým učením a získáváním nových informací lze dosáhnout vyššího blahobytu a životní úrovně. Tento přístup však nevede k individuálním výsledkům, ale tato vize má dopad na celou společnost. Právě z tohoto důvodu jsou velmi důležité investice do lidského kapitálu, programy celoživotního vzdělávání, dosahování vyššího stupně vzdělanosti.

6.1 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Jednu z těchto myšlenek razí i celosvětově uznávaná Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, zkráceně OECD, což vychází z anglické názvu **Organisation for Economic Co-operation and Development** (dále jen „OECD“).

OECD je jedna z největších organizací takového druhu, působící déle než čtyřicet let. Poskytuje nejspolehlivější zdroje mezinárodně srovnatelných statistik v nejrůznějších oblastech. Mezi její hlavní činnosti patří shromažďování údajů, avšak také analýzy, sledování trendů a prognózy vývoje v jednotlivých zemích. Tato organizace sdružuje vlády zemí usilujících o demokracii a růst tržního hospodářství. Hlavním cílem OECD je podpořit hospodářský růst, zvýšit zaměstnanost, zvyšovat životní úroveň, snažit se zachovat finanční stabilitu, podpořit v hospodářský rozvoj slabších států a přispívat k růstu světového obchodu.

6.2 Pojem kapitál

Mezi základní zdroje ekonomického růstu patří práce, půda a kapitál. Jedná se o výrobní faktory, které výrazně ovlivňují množství výstupu. Práci a půdu řadíme mezi primární faktory, které z velké části ovlivňuje kapitál. Je to pojem používaný a známý.

Pro většinu z nás kapitál představuje však pouze jistý peněžní nebo bezhotovostní obnos, vlastnictví movitých věcí, budov, poradenské služby, vše, z čeho člověku plyne jistý důchod zvyšující náš blahobyt a životní úroveň.

Kapitál sestává z takových vyrobených statků dlouhodobé spotřeby, které jsou opět použity jako výrobní vstupy pro další výrobu. Základní vlastností kapitálových statků je však to, že jsou současně vstupem i výstupem.²⁹

6.2.1 Lidský kapitál

Od šedesátých let se pojem „human capital“ neboli lidský kapitál či lidské zdroje stal velmi významným nejen v ekonomice a sociologii, ale hlavně v politice. Považovat lidi a jejich schopnosti za kapitál se může zdát příliš technokratické nebo přízemně obchodnické. Pokud však se na kvalitu a míru vzdělanosti podíváme očima člověka, který se chce uživit poctivou prací a obstát před konkurencí, je zřejmé, že úsilí, čas a peníze, které do svého vzdělávání vkládáme, je skutečně naším kapitálem, u kterého máme značnou naději, že se nám za čas bohatě vrátí.³⁰

Podle OECD je lidský kapitál znalost, dovednost, schopnost a vlastnost, zjednodušující tvorbu osobních, společenských a ekonomických hodnot a blahobytu. Přímý vliv lidského kapitálu na ekonomický růst však není možné jednoduše změřit.³¹

Celková efektivita, ačkoliv ji neumíme měřit a ani spočítat, bude dosahovat vyšších hodnot. Obecně známým ukazatelem, který zvyšuje efektivitu školství, je kvalita výuky. Ale jak můžeme tvrdit, že na této škole je výuka kvalitní, a na druhé ne nebo zda tento seminář nám přinese takové informace, které nás obohatí. Je tento faktor měřitelný penězi? Není.

Téměř všechny aktivity mají vliv na náš budoucí blahobyt. Některé z nich nám přinesou okamžitý účinek. U jiných vložená investice, kterou jsme obětovali, se nám vrátí až v delším časovém horizontu. Aktivity, jež nám přinesou budoucí psychický a peněžní přínos,

²⁹ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D.: *Ekonomie*. Praha: Svoboda, 1991. Str. 718

³⁰ Hausenblas, O.: *Kolik máme lidského kapitálu?* [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z [www:<http://www.blisty.cz/files/isarc/9808/19980812c.html>](http://www.blisty.cz/files/isarc/9808/19980812c.html)

³¹ Holý, R.: *OECD - Lidský kapitál. Důležité je vědět!* [online]. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z [www:<http://www.mzv.cz/oeecd.paris/cz/zpravy_udalosti_aktuality/oeecd_lidsky_kapital_dulezite_je_vedet.html>](http://www.mzv.cz/oeecd.paris/cz/zpravy_udalosti_aktuality/oeecd_lidsky_kapital_dulezite_je_vedet.html)

a to obvykle ve vzdálenějším časovém horizontu, nazýváme investicemi do lidského kapitálu. Investicí do sebe samých zlepšujeme naše dovednosti a schopnosti, zdokonalujeme lidské zdroje, a tím zvyšujeme procentuální růst na psychický a peněžní blahobyt. Má tento vývoj vůbec nějaký smysl? Mají tyto investice budoucnost? Vzdělávají se lidé čím dál tím více a má to pro ně a společnost nějaký přínos?

6.3 Návratnost investic do lidského kapitálu

Podle Garyho S. Beckera výsledky mnoha studií prokázaly, že ve Spojených státech, v období po 2. světové válce výrazně vzrostly příjmy středoškoláků a vysokoškolsky vzdělaných lidí. V sedmdesátých letech se rozdíly v příjmech vzdělaných lidí snížily v důsledku války ve Vietnamu. Předpokládá se, že se tak stalo v důsledku poklesu investic do lidského kapitálu a tím došlo i k poklesu investic jako celku.³²

Míra zisku z investic do vzdělávání se dá srovnat s mírou zisku podnikání. Spočítat celkovou ekonomickou efektivitu investic do vzdělávání včetně jejího sociálního přínosu, však dodnes ani ve vyspělých státech neumíme. Na vzdělání nezávisí jen osobní blahobyt. Budoucí prosperita celé společnosti záleží na tom, aby se dostatečné většině obyvatel dostávalo dostatečně kvalitního vzdělání.³³

Měřit výhodnost vložených investic do lidského kapitálu, lze také pomocí množství peněz, které si vydělá vzdělaný člověk oproti člověku s nižším vzděláním. Indikátorem výhodnosti vzdělaných lidí je například poměr mezi investicemi do vzdělání a mírou nezaměstnanosti, mírou technologického pokroku, přínos pro vědecký rozvoj atd. V téměř žádném státě neexistuje excelentní systém týkající se investic do lidského kapitálu. Všeobecným trendem je koncentrace na mladší generace tam, kde jsou investice nejžádanější, se jich nedostává.

Jak již bylo řečeno, se zvyšujícím vzděláním roste i celková prosperita celé společnosti. Tato rostoucí tendence má blahodárny vliv i na rozvoj (rozvoj kultury, zvýšení sociální soudržnosti, snížení kriminality, lepší postoj k ochraně životního prostředí atd.), ten je ve svém důsledku téměř neměřitelný.

Trend vzdělanosti nemá vliv pouze na výše uvedené kategorie, ale mnoho dalších. V současné době je velmi jednoduché pozorovat fakt, že lidé s terciárním vzděláním dosahují

³² Becker, S. G.: Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis with Special References. 3. vydání, London: The University of Chicago Press, 1993. Str. 11, 15, 18-19.

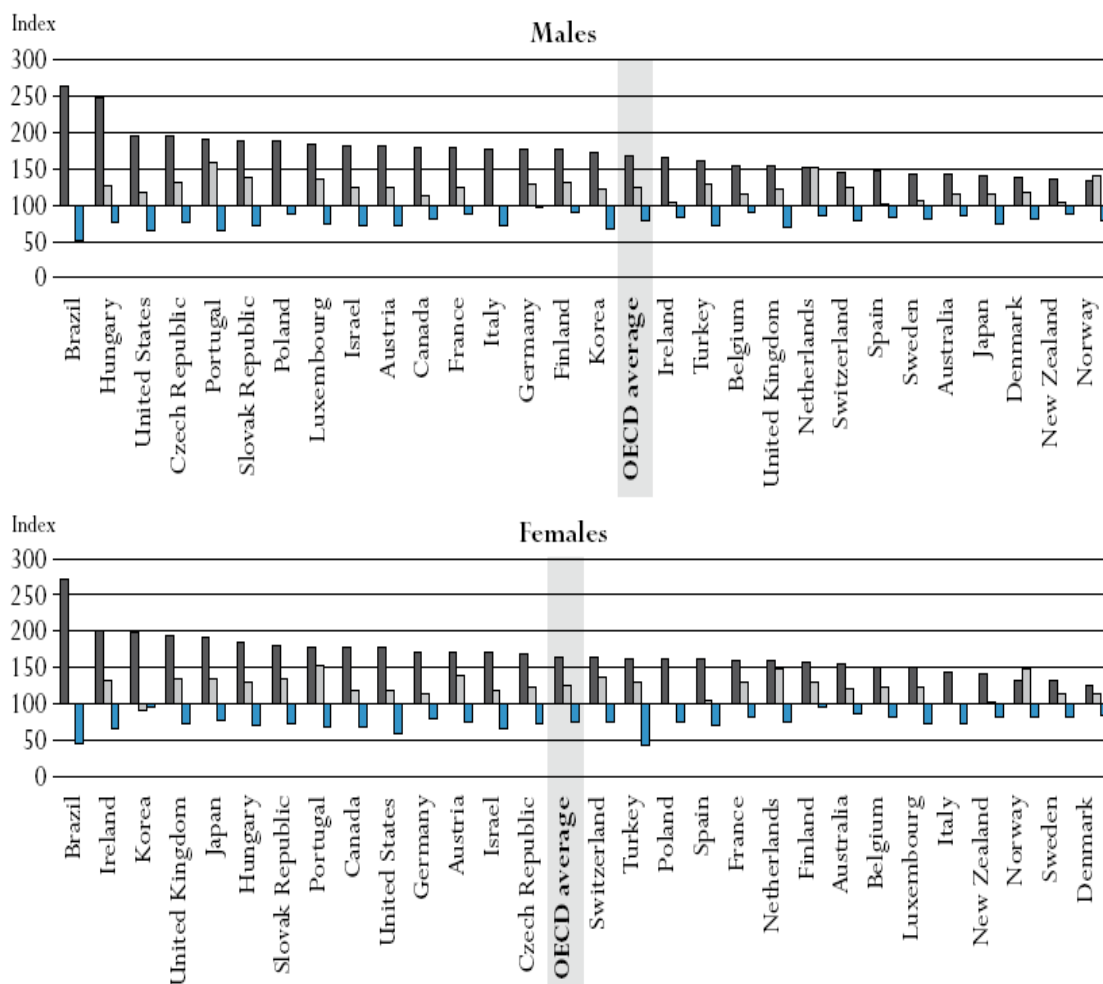
³³ Hausenblas, O.: Kolik máme lidského kapitálu? [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z [www:<http://www.blisty.cz/files/isarc/9808/19980812c.html>](http://www.blisty.cz/files/isarc/9808/19980812c.html)

mnohonásobně vyšších příjmů. Příjmy u této skupiny pozorovaných lidí jsou v jednotlivých zemích značně rozdílné, avšak v téměř všech zemích, konkrétně řečeno ve dvou třetinách zemích s dostupnými daty, se lidé s terciárním vzděláním těší až o 50% vyšší výdělkové prémie.

Relativní příjmy ze zaměstnání (2008)

- Podle úrovně dosaženého vzdělání a pohlaví ve věku od 25 – 64 let
- Vyšší sekundární a post-sekundární neterciární vzdělávání = 100 %

- Nižší než vyšší sekundární vzdělání
- Terciární vzdělání typu 5B
- Terciární vzdělání typu 5A včetně programů vedoucích k vědecké kvalifikaci

Graf 3: Relativní příjmy ze zaměstnání podle dosaženého vzdělání

Země jsou seřazeny v sestupném pořadí podle relativních příjmů obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním typu A.

Zdroj: OECD. Tabulka A7.1. viz Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2010) in České školství v mezinárodním srovnání. Vybrané ukazatele publikace OECD Education at a Glance 2010.

Grafy naznačují, že rozdíly mezi výdělky populace s terciárním vzděláním, zejména terciárním vzděláním typu A, a těmi s vyšším středním vzděláním jsou mnohem výraznější než srovnání výdělků tohoto vyššího sekundárního vzdělání a vzdělání nižšího sekundárního.

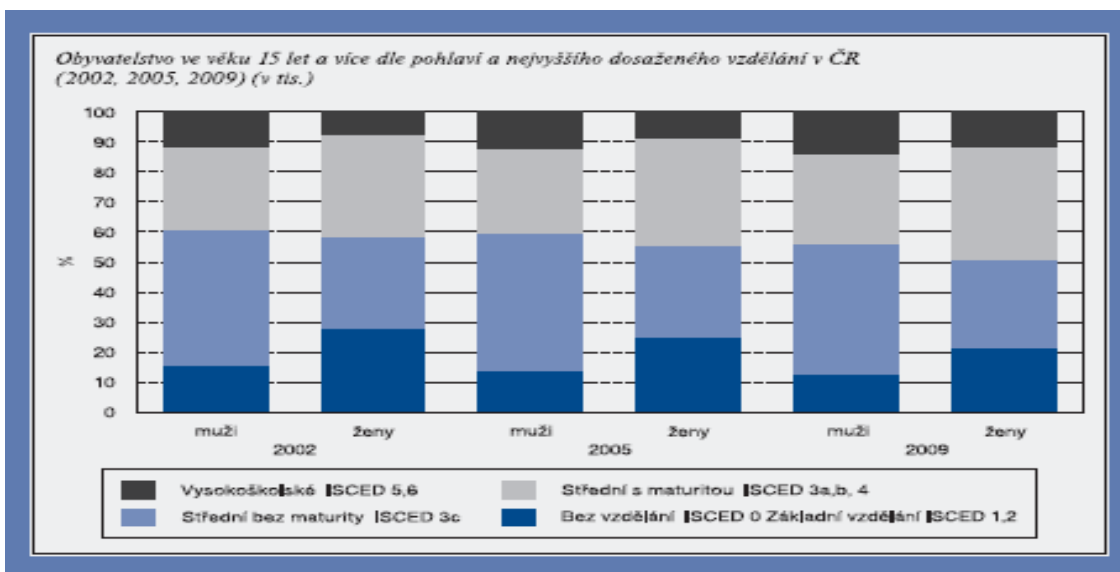
Tento rozdíl v dosažených příjmech patří mezi nejlepší stimulační techniky populace k rozvoji celkového svého kapitálu a svých dovedností. Zároveň tento fakt vyšších příjmů umocňuje naše vyšší výdaje, které s sebou nesou i vyšší blahobyt a životní úroveň. Nicméně, hlavním důvodem, proč by měl člověk investovat do svého vzdělání, je právě vidina vyššího příjmu. Avšak i přes tento fakt existují skupiny, u nichž je návratnost investic téměř minimální, i když dosahují vysokoškolského vzdělání. Politici pak mají za úkol prozkoumat ty vzdělávací programy, které jsou spojeny s minimální návratností investic, a tento rozptyl snížit pomocí tzv. politiky podpory.

Vyšší vzdělání nemá za následek pouze dosahované vyšší příjmy, ale také snadnější hledání a získání pracovních pozic. Lidé s terciárním vzděláním mají jednak nižší míru nezaměstnanosti, ale také mnohem méně střídají zaměstnání.

Tento nesporný fakt nám dokazuje i studie a statistiky Českého statistického úřadu.

V současné době se dosažené vzdělání stává základním předpokladem pro získání kvalifikované a dobře placené práce. V roce 2002 činil podíl osob majících vysokoškolské vzdělání pouze 9,5%, v roce 2009 se tento podíl zvýšil o 3,2 %. Snížil se počet osob s dosaženým středním vzděláním bez maturity z 37,4 % na 35,8 % a oproti tomu se zvýšil počet osob s dosaženým středním vzděláním s maturitou.

Po důkladném přečtení grafu zjistíme, že ženy celkově dosahují nižšího vzdělání než muži, a to v kterékoliv kategorii. Z grafu je také patrné, že vysokoškolské vzdělání má u nás téměř nejnížší počet obyvatel ze zkoumané množiny, avšak od roku 2002 vidíme rostoucí tendenci. Na opačné straně vidíme pozvolný pokles obyvatel bez vzdělání, opět jsou na tom ženy mnohem hůře než muži a to tak, že téměř v každém sledovaném období je jich o polovinu více než mužů.

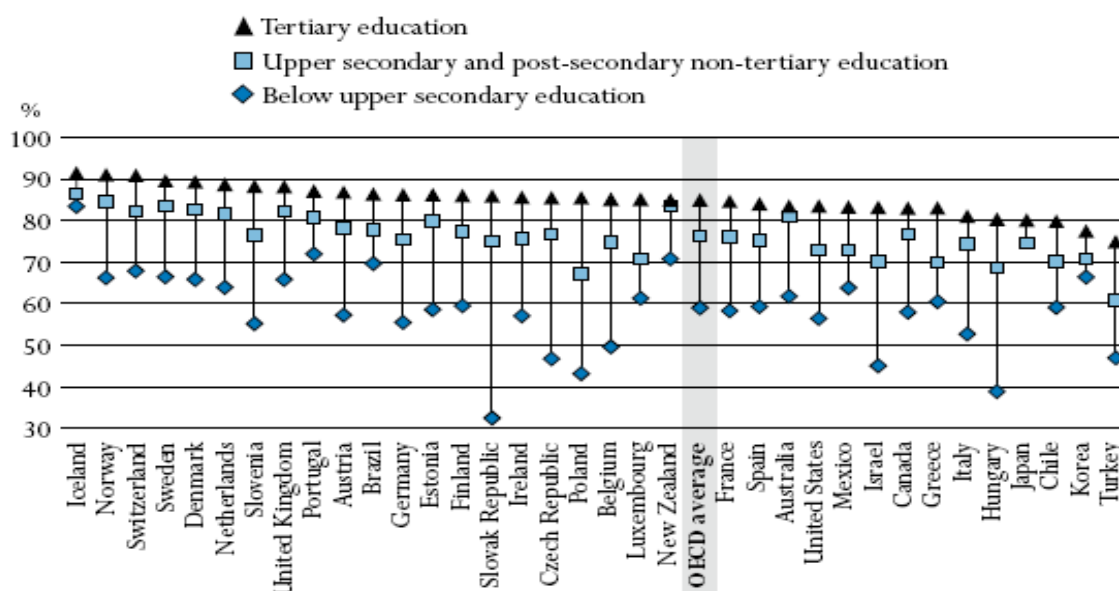

Graf 4: Průběh nejvýše dosaženého vzdělání³⁴

Vztah mezi mírou zaměstnanosti a vzděláním (2008)

I výsledky celosvětově uznávané organizace OECD vyjadřují pozitivní vztah mezi mírou zaměstnanosti a vzdělanosti. Ukazují, že lidé s vyšším vzděláním nemají tak velké problémy s nezaměstnaností, jako lidé s nižším vzděláním.

Graf ukazuje procentuální vyjádření zaměstnanosti osob ve věkovém rozpětí 25-64 let v závislosti na výši dosaženého vzdělání.

Graf 5: Pozitivní vztah zaměstnanosti a vzdělání

Země jsou seřazeny v sestupném pořadí.

Zdroj: OECD. Tabulka A6.3a. viz Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2010) in České školství v mezinárodním srovnání. Vybrané ukazatele publikace OECD Education at a Glance 2010.

³⁴ Trh práce v České republice. Str. 15. [online]. [cit 2011-02-09]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/trh_prace_v_cr/\\$File/trh_prace.pdf>](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/trh_prace_v_cr/$File/trh_prace.pdf)

7 Praktické vyhodnocení efektivity

Z hlediska praktického hodnocení efektivity dané instituce by se daná organizace mohla rozdělit do jednotlivých oblastí, ve kterých by se jednotlivými způsoby a praktikami efektivnost měřila a zkoumala. Mezi tyto základní oblasti patří například: řízení instituce, finance, lidské zdroje, informace, majetek a služby. Každá oblast se posléze člení na jednotlivé dílčí oblasti a subkritéria.

1. Kategorie řízení instituce:

- organizační struktura;
- základní principy řízení – směrnice, vyhlášky, zákony;
- strategie řízení a plánování;
- řízení projektů, kontrola a audit;
- administrativní podpora.

2. Kategorie finance:

- controlling;
- reporting;
- účetnictví;
- aplikace full-cost modelu.

3. Kategorie lidé a lidské zdroje:

- personální management;
- alokace a vyhodnocování lidských zdrojů na výuku, výzkum a vývoj;
- alokace a vyhodnocování využití lidských zdrojů v administrativě a v dalších podpůrných procesech;
- vzdělávání a rozvoj zaměstnanců.

4. Kategorie informace:

- informační systém;
- komunikace, marketing, publicita;
- využití internetu a e-learningu, web 2.0.

5. Kategorie majetek a služby:

- facility management (správa budov);
- správa, údržba a rozvoj důležitých technologií;
- aplikace, rozsah a rozvoj outsourcingu;
- centralizace služeb a jejich nákup.

7.1 Full-cost metoda

Před začátkem samotné analýzy a rozboru jednotlivých ukazatelů modelu BAMF 2007, by tato práce poukázala na metodu známou jako „metoda budoucnosti“. Tak je full-cost metoda často nazývána a jelikož se tato práce zabývá efektivností instituce, bylo by na místě si ji více specifikovat. Nebude nikterak realizována v následující kapitole, neboť v současné době je její aplikace v České republice a v oblasti vysokých škol na samém začátku. Metodou se však hojně zabývá jak Karlova univerzita v Praze, tak Masarykova univerzita v Brně.

Metoda vychází z ekonomiky založené na znalostech. Nejde pouze o kvantitu, ale také o kvalitu v oblasti financování a efektivnosti vynakládaných finančních prostředků do výzkumu a vývoje. Metoda je založená na filozofii soukromého sektoru, a tou je: „Pouze instituce, které znají své pravé a skutečné náklady, aplikací právě metody full – cost, mohou zhodnotit, zdali fungují na bázi finanční udržitelnosti.“

Full - cost model (FC) = vykazování skutečných přímých i nepřímých nákladů projektu.

- Metodika přiřazování (rozpočítávání, alokace) režijních (nepřímých) nákladů instituce na projekt výzkumu a vývoje, respektive tzv. kalkulační jednici.
- Full costing, real/actual indirect cost metod. ³⁵

Jistá problematika nastává právě v odhalení nepřímých nákladů (indirect cost), které nelze jednoznačně a jednoduše přiřadit ke konkrétnímu projektu, ale které vznikly v oblasti řešení klíčových otázek.

Daná problematika je velmi probírána na mezinárodní úrovni. Mnoho škol v Evropě, ať jsou v jakékoliv fázi implementace sledování skutečných nákladů, směřují ke stejnému cíli a tím je zavedení full costu.

³⁵ Konference: Budoucnost „full – cost modelu“. [online]. [cit. 2011-04-05]. Dostupné z [www: <http://www.fp7.cz/dokums_raw/1lepicovalfullcostuvoddoproblematiky_1238505763.pdf >](http://www.fp7.cz/dokums_raw/1lepicovalfullcostuvoddoproblematiky_1238505763.pdf)

Z výše uvedených informací vyplývá, že tato diplomová práce se zabývá efektivností veřejných vysokých škol. Hlavní způsob, jak bude efektivnost měřena, je nastíněna v modelu BAMF 2007, který byl konkrétně vytvořen pro hodnocení efektivnosti neziskových organizací. Dle předchozího rozdělení se tedy tato práce zabývá oblastí financí a konkrétně subkritériem účetnictví.

Hlavním předpokladem úspěchu dané analýzy bylo získat základní data jednotlivých vysokých škol. Ta data jsou primárně obsažena ve výročních zprávách, které je každá organizace povinna jednak vytvářet, ale i zveřejňovat. Pro daný model bylo potřebné získat data jak běžného období, kterým je poslední dostupný rok 2009, a data minulého období, a tím je logicky rok 2008.

V daném vzorku jsou tedy použity údaje ze všech veřejných vysokých škol, výjimku tvoří Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, u níž výroční zpráva neposkytla odpovídající a přesné informace. Z tohoto důvodu byla tato škola vyloučena z pozorovaného vzorku, neboť by mohlo dojít ke zkreslení konečného výsledku.

Pro výpočty jednotlivých ukazatelů byla použita data rozvahy a výkazu zisku a ztráty, a to konkrétně:

Název finančního výkazu	Název položky	Řádek
Rozvaha	Krátkodobé pohledávky	052
Rozvaha	Krátkodobý finanční majetek	072
Rozvaha	Krátkodobé závazky	106
Výkaz zisku a ztráty	Spotřebované nákupy	001
Výkaz zisku a ztráty	Služby	006
Výkaz zisku a ztráty	Osobní náklady	011
Výkaz zisku a ztráty	Odpisy	030
Výkaz zisku a ztráty	Náklady celkem	042
Výkaz zisku a ztráty	Výnosy celkem	079
Výkaz zisku a ztráty	Hospodářský výsledek	080

Tabulka 1: Tabulka zdrojů dat

7.2 Výsledky ukazatele likvidity

Název univerzity	Hodnoty
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	5,492
Technická univerzita v Liberci	5,382
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	5,324
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	5,072
Akademie muzických umění v Praze	4,807
Vysoká škola ekonomická v Praze	4,113
Univerzita Pardubice	4,016
Masarykova univerzita v Brně	3,933
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	3,762
Česká zemědělská univerzita v Praze	3,298
Západočeská univerzita v Plzni	3,191
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	3,065
Slezská univerzita v Opavě	3,036
České vysoké učení technické v Praze	2,894
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	2,744
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	2,744
Akademie výtvarných umění v Praze	2,738
Univerzita Karlova v Praze	2,467
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	2,208
Univerzita Hradec Králové	2,163
Ostravská univerzita v Ostravě	2,106
Univerzita Palackého v Olomouci	1,926
Vysoké učení technické v Brně	1,772
Mendelova univerzita v Brně	1,668
Vysoká škola polytechnická Jihlava	1,339

Tabulka 2: Výsledky ukazatele likvidita

Ideální hodnotou daného ukazatele je hodnota „1“, avšak jak je vidět, ani jedna vysoká škola daného čísla nedosahuje. Nejideálnější hodnoty dosáhla VSP v Jihlavě, která se nejvíce k referenční hodnotě přibližuje a to s výsledkem „1,339“. Žádná škola tedy nevykazuje známku nesolventnosti, tedy že by nebyla schopna dostát svých závazků.

Škála výsledků je opravdu pestrá a dokazuje, že školy mají své prostředky uloženy jak v pohledávkách, tak v penězích a jejich ekvivalentech. V rozsahu od „1 - 2“ se nacházejí čtyři organizace. Nejvíce škol, konkrétně osm, spadlo do škály od „2 – 3“. Druhou nejpočetnější skupinou v počtu šest jsou školy v rozmezí „3 – 4“. V posledních dvou kategoriích „4 – 5“ a „5 a více“ se nachází po třech a čtyřech institucích.

Jsou tyto výsledky příznivé, anebo naopak? Vysoké hodnoty daného ukazatele hodnotíme spíše pozitivně, neboť dané organizace nejsou profitabilní. Jejich jedinou a hlavní činností je vzdělávání studentů, výzkum a vývoj, a ne dosažení maximálního zisku. Z tohoto důvodu k těmto výsledkům přistupujeme kladně a nehodnotíme je, jako neefektivní vložení volných peněžních prostředků.

7.3 Výsledky ukazatele aktivity

Název univerzity	Hodnoty
Vysoká škola ekonomická v Praze	1,223
Technická univerzita v Liberci	0,750
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	0,720
Mendelova univerzita v Brně	0,471
České vysoké učení technické v Praze	0,425
Univerzita Hradec Králové	0,316
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	0,310
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	0,309
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	0,307
Univerzita Palackého v Olomouci	0,304
Slezská univerzita v Opavě	0,288
Akademie výtvarných umění v Praze	0,283
Akademie muzických umění v Praze	0,265
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	0,261
Česká zemědělská univerzita v Praze	0,259
Univerzita Pardubice	0,249
Masarykova univerzita v Brně	0,195
Vysoké učení technické v Brně	0,193
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	0,191
Univerzita Karlova v Praze	0,184
Západočeská univerzita v Plzni	0,171
Vysoká škola polytechnická Jihlava	0,111
Ostravská univerzita v Ostravě	0,083
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	0,077
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	0,074

Tabulka 3: Výsledky ukazatele aktivity

Tabulka výsledků vypovídá o tom, že téměř všechny školy se pohybují pod referenční hodnotou „1“, což značí jejich snahu prodloužení doby splatnosti pohledávek.

Nad referenční hodnotou se pohybuje pouze jedna instituce, a tou je VSE v Praze. Avšak ani ta nevykazuje ideál, její výsledek je mírně nad, což svědčí o mírném snížení doby splatnosti pohledávek a snaze zvyšovat dobu splatnosti závazků.

7.4 Výsledky ukazatele autarkie

Název univerzity	Hodnoty
Akademie muzických umění v Praze	107%
Ostravská univerzita v Ostravě	102%
Masarykova univerzita v Brně	101%
Univerzita Pardubice	101%
Slezská univerzita v Opavě	101%
Mendelova univerzita v Brně	101%
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	101%
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	101%
Univerzita Palackého v Olomouci	101%
Česká zemědělská univerzita v Praze	101%
České vysoké učení technické v Praze	100%
Vysoká škola polytechnická Jihlava	100%
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	100%
Západočeská univerzita v Plzni	100%
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	100%
Technická univerzita v Liberci	100%
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	100%
Vysoká škola ekonomická v Praze	100%
Akademie výtvarných umění v Praze	100%
Univerzita Hradec Králové	100%
Univerzita Karlova v Praze	100%
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	100%
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	99%
Vysoké učení technické v Brně	98%
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	97%

Tabulka 4: Výsledky ukazatele autarkie

Výsledky daného ukazatele autarkie jsou jako jediné měřené v procentech a téměř všechny jsou velmi příznivé a pohybují se kolem hodnoty „100%“. Naprosto ideální referenční hodnoty dosahuje celkem dvanáct škol, což je největší počet ze všech skupin zkoumaného vzorku. Další tři školy dané hodnoty nedosahují a jsou mírně pod hranicí. To vypovídá o nedostatku výnosů k pokrytí nákladů. Ostatních deset škol se naopak pohybuje nad danou hodnotou. To značí o nadbytku výnosů v pokrytí potřebných nákladů a v tomto případě by organizace měla zamýšlet nad vhodnějším využitím daných prostředků.

7.5 Výsledky ukazatele výnosový variátor

Název univerzity	Hodnoty
Akademie muzických umění v Praze	3,479
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	3,398
Vysoká škola ekonomická v Praze	1,337
Mendelova univerzita v Brně	1,280
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	1,147
Technická univerzita v Liberci	1,081
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	1,045
Univerzita Karlova v Praze	1,033
Česká zemědělská univerzita v Praze	1,032
Vysoká škola polytechnická Jihlava	1,026
České vysoké učení technické v Praze	1,025
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	1,021
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	1,016
Univerzita Hradec Králové	1,016
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	1,007
Západočeská univerzita v Plzni	1,002
Vysoké učení technické v Brně	1,000
Univerzita Pardubice	0,936
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	0,936
Univerzita Palackého v Olomouci	0,913
Masarykova univerzita v Brně	0,900
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	0,838
Slezská univerzita v Opavě	0,787
Akademie výtvarných umění v Praze	0,573
Ostravská univerzita v Ostravě	0,500

Tabulka 5: Výsledky ukazatele výnosový variátor

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že nejvíce škol ze zkoumaného množství dosahují ideální hodnoty „1“. Daná oblast je natolik rozšířená, že došlo k jejímu následnému rozdělení na dvě části. První skupinu tvoří školy tři, ty, které dané hodnoty dosahují s téměř nulovou odchylkou. Těmito institucemi jsou VUT Brno, ZCU v Plzni a VSTE v Českých Budějovicích. Hodnota „1“ vyjadřuje konstantní míru růstu nákladů a výnosů. Ostatních dvanáct škol vykazuje taktéž velmi dobrých výsledků, avšak s poměrně větší odchylkou než

původní tři univerzity. U nich dochází k mírnějšímu dynamičtějšímu nárůstu výnosů ve srovnání s náklady.

Druhou nejpočetnější skupinu tvoří školy, které se na úroveň konkrétního kritéria ani nedostali. Osm univerzit vykazuje tento negativní vývoj a tím je, že náklady rostou rychleji, dynamičtěji než výnosy instituce. Poslední dvě školy vykazují naprosto odlišné výsledky. Přesahují hranici „3“, což značí rapidní nárůst výnosů oproti nákladům. Jedná se o zmiňovaný, nepřilíš častý, až výjimečný jev v prostředí tržní ekonomiky.

7.6 Výsledky ukazatele výkonnosti

Název univerzity	Hodnoty
Západočeská univerzita v Plzni	2,966
Technická univerzita v Liberci	1,405
Masarykova univerzita v Brně	1,337
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	1,321
Univerzita Pardubice	1,308
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	1,301
Česká zemědělská univerzita v Praze	1,300
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	1,292
Vysoká škola polytechnická Jihlava	1,289
Vysoká škola ekonomická v Praze	1,281
Vysoké učení technické v Brně	1,273
Univerzita Palackého v Olomouci	1,270
Univerzita Karlova v Praze	1,256
Akademie muzických umění v Praze	1,251
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	1,248
Mendelova univerzita v Brně	1,247
České vysoké učení technické v Praze	1,244
Ostravská univerzita v Ostravě	1,227
Univerzita Hradec Králové	1,208
Slezská univerzita v Opavě	1,178
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	1,155
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	1,125
Akademie výtvarných umění v Praze	1,123
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	1,120
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	1,103

Tabulka 6: Výsledky ukazatele výkonnosti

Výsledné hodnoty u všech vysokých škol přesáhly hodnotu „1“ a u všech lze jednoznačně interpretovat závěr, že přidaná hodnota přesahuje náklady na odpisy a osobní náklady. Všechny výsledky se pohybují kolem již zmiňované hodnoty až na výsledek školy ZCU v Plzni, kde hodnota přesáhla hranice „2“.

7.7 Výsledky ukazatele rentabilita

Název univerzity	Hodnoty
Univerzita Hradec Králové	5,063
Akademie výtvarných umění v Praze	4,552
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	4,125
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	3,033
Univerzita Karlova v Praze	2,999
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	2,621
Vysoká škola ekonomická v Praze	2,055
Vysoké učení technické v Brně	1,586

Tabulka 7: Výsledky ukazatele rentabilita

Výsledky daného ukazatele apelují na jejich významný předpoklad a tím je, že tento ukazatel v konkrétním pojetí modelu BAMF 2007 se počítá pouze u škol, které dosahují ztrátu z hlavní činnosti, a ta je doplněna ziskem z doplňkové činnosti. Takovýto charakteristik vykazuje pouze osm vysokých veřejných škol. U ostatních veřejných vysokých škol byl ve zkoumaném období evidován zisk z hlavní činnosti, popřípadě byl hospodářský výsledek této činnosti nulový. Hodnoty se od sebe výrazně odlišují. Tabulka ukazuje do jaké míry tyto školy naplňují funkci doplňkové činnosti.

7.8 Výsledky modelu BAMF 2007

Pro hodnocení bonity s důrazem na efektivnost byl využit výše uvedený model BAMF 2007. Jedná se o souhrnný ukazatel, kde pomocí jednoho konečného čísla poznáme, jak na tom organizace je. Bonita byla měřena u dvaceti pěti vysokých škol pomocí jednotlivých dílčích ukazatelů. Ukazatele Rz byl počítán pouze u osmi univerzit. Následují dvě porovnání a dvě tabulky s ukazatelem a bez ukazatele Rz.

7.8.1 Model BAMF 2007 bez ukazatele Rz

Název univerzity	Hodnoty
Akademie muzických umění v Praze	2,17
Technická univerzita v Liberci	1,92
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	1,80
Vysoká škola ekonomická v Praze	1,79
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	1,78
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	1,73
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	1,70
Západočeská univerzita v Plzni	1,67
Univerzita Pardubice	1,50
Masarykova univerzita v Brně	1,48
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	1,47
Česká zemědělská univerzita v Praze	1,38
České vysoké učení technické v Praze	1,32
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	1,28
Slezská univerzita v Opavě	1,26
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	1,26
Univerzita Karlova v Praze	1,19
Akademie výtvarných umění v Praze	1,14
Univerzita Hradec Králové	1,14
Mendelova univerzita v Brně	1,14
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	1,13
Univerzita Palackého v Olomouci	1,08
Vysoké učení technické v Brně	1,04
Ostravská univerzita v Ostravě	0,99
Vysoká škola polytechnická Jihlava	0,95

Tabulka 8: Výsledky modelu BAMF 2007 bez ukazatele Rz

Základní formule této varianty modelu:

$$\text{BAMF 2007} = (L + A + Ae + Rv + V) / 5$$

Předchozí tabulka ukazuje výsledky daného ukazatele.

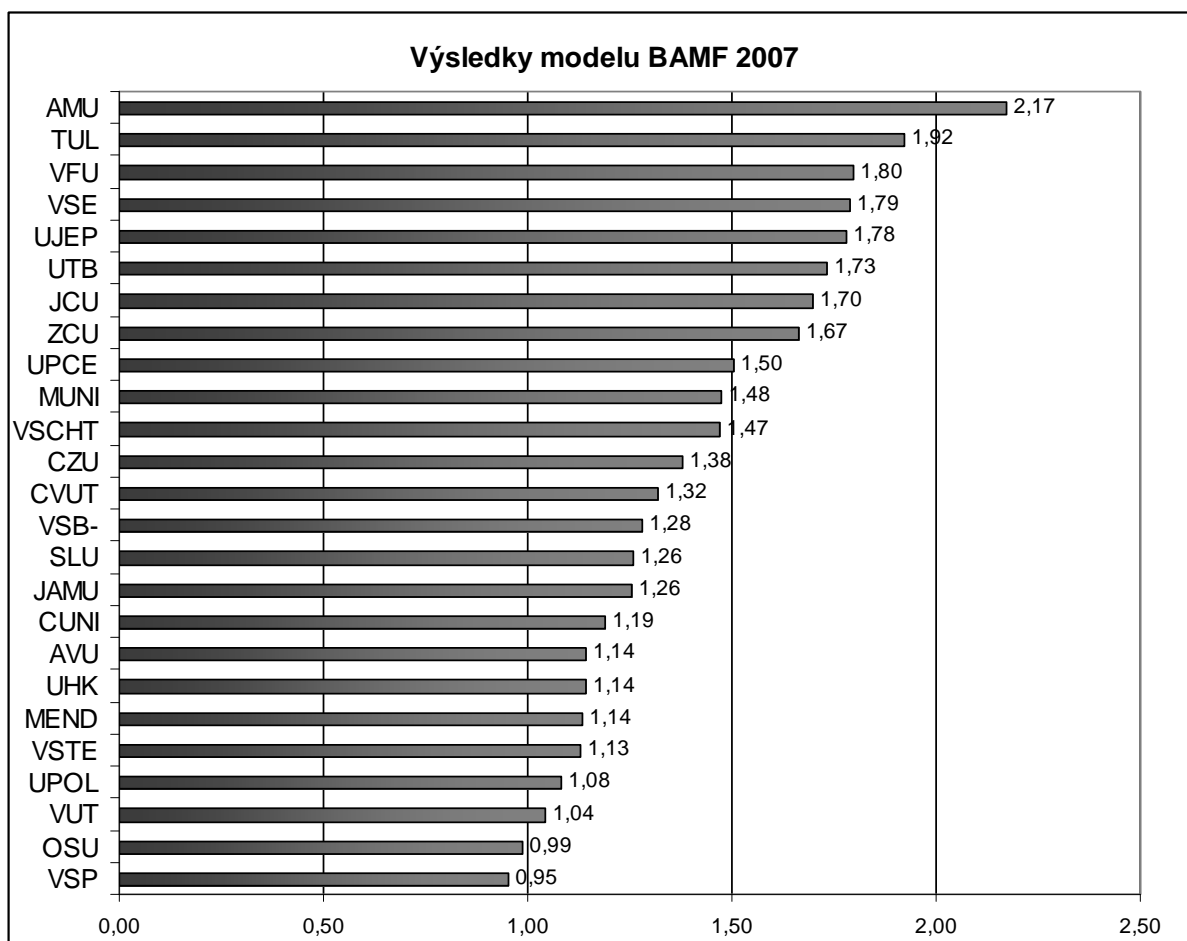
Model BAMF 2007 hodnotí jednotlivé ukazatele dle referenční hodnoty „1“. Organizace, které dané hodnoty dosahují, a dokonce i přesahují, hodnotíme pozitivně. Důvodem je pohyb v prostředí veřejného sektoru.

Z výše uvedené tabulky vyplývají následující poznatky. Hranici „2“ přesáhla jediná škola, a tou je AMU v Praze, což značí o nejvyšším procentuálním zastoupení neefektivního hospodaření. Ovšem AMU v Praze není jediná, která danou neefektivitu vykazuje. V intervalu od „1,13 - 1,92“ se vyskytuje nejvyšší počet škol. Celková suma je dvacet veřejných vysokých škol. Podobně jako prvně zmiňovaná univerzita i tyto ostatní lze hodnotit pozitivně, avšak s jistou rezervou. Jejich hospodaření není tak vysoce efektivní z důvodu přesahu referenční hodnoty. Co se týče otázky jejich finančního zdraví, zde se na ně hledí pozitivně.

Následující dvě školy UPOL v Olomouci a VUT v Brně si z hlediska bonity, zdraví organizace a efektivnosti stojí nejlépe. Jejich výsledné hodnoty se nejvíce a pouze s malou odchylkou blíží již několikrát zmiňované referenční hodnotě. V boji o prvenství by jistě zvítězila **VUT v Brně**, která vykázala naprosto nejlepší výsledek.

Zůstává zhodnotit výsledky posledních dvou škol, které dané referenční hodnoty ani nedosáhly. Avšak jejich výsledek není ani nepříznivý, ani alarmující. OSU v Ostravě nedosáhla referenční hodnoty s odchylkou „0,01“ a druhá VSP v Jihlavě se ztrátou „0,05“. V případě Ostravské univerzity je tento fakt zapříčiněn zřejmě výsledkem ukazatele výnosový variátor, kde se škola dostala na poslední místo s výsledkem „0,5“, což naznačuje rapidní nárůst nákladů v komparaci s výnosy. U Vysoké školy polytechnické v Jihlavě je tato odchylka způsobena zřejmě výsledkem ukazatele aktivita, kde škola dosáhla pouze hodnoty „0,11“, a tím se nachází v situaci zvyšující se doby splatnosti pohledávek.

Pozitivní však je, že odchylka od stanovené optimální hodnoty směrem nahoru je vyšší než odchylka hodnot pohybujících se pod úrovní hodnoty „1“.

Graf 6: Výsledek modelu BAMF 2007 bez ukazatele Rz

Daný graf ukazuje, že žádná vysoká škola nemá výsledek roven referenční hodnotě „1“. Nejvíce se konkrétní hodnotě blíží výsledky pouze dvou vysokých škol z celkových dvaceti pěti. VUT v Brně a UPOL v Olomouci dosahují neoptimálnějších hodnot. Tyto školy jsou teda podle modelu BAMF 2007 považovány za finančně zdravé a hospodaří se svými poskytnutými prostředky efektivně. Většina vysokých škol přesahující referenční hodnotu jsou taktéž finančně zdravé, ale efektivita vložených prostředků není tak vysoká.

Vysoké hodnoty veřejných vysokých škol, přesahující hodnotu „1,08“, jsou pravděpodobně do jisté míry ovlivněny vysokými hodnotami dílčího ukazatele likvidity. Všechny tyto školy mají vysokou hodnotu ukazatele likvidity, což svědčí o neefektivnosti ve vázání peněžních prostředků, které nejsou využity k dalšímu zhodnocování. Ostatní dílčí ukazatele celkový výsledek pouze dokreslují.

Ovšem celkové hodnocení finančního zdraví u vysokých škol je velmi pozitivní, neboť dvacet tři vysokých škol z celkové zkoumané množiny dvaceti pěti škol přesahují referenční hodnotu. Nejlepší výsledek měla VUT v Brně a obecně lze konstatovat, že výsledky jednotlivých škol jsou velmi vyrovnané.

7.8.2 Výsledky modelu BAMF 2007 s ukazatelem Rz

Název univerzity	Ukazatele Rz	Hodnoty
Akademie muzických umění v Praze	-	2,17
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	4,13	2,13
Technická univerzita v Liberci	-	1,92
Vysoká škola ekonomická v Praze	2,06	1,83
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	-	1,80
Univerzita Hradec Králové	5,06	1,79
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	-	1,78
Akademie výtvarných umění v Praze	4,55	1,71
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	-	1,70
Západočeská univerzita v Plzni	-	1,67
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	2,62	1,66
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	3,03	1,55
Univerzita Pardubice	-	1,50
Univerzita Karlova v Praze	2,99	1,49
Masarykova univerzita v Brně	-	1,48
Česká zemědělská univerzita v Praze	-	1,38
České vysoké učení technické v Praze	-	1,32
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	-	1,28
Slezská univerzita v Opavě	-	1,26
Mendelova univerzita v Brně	-	1,14
Vysoké učení technické v Brně	1,60	1,13
Vysoká škola technická a ekonomická v Č. Budějovicích	-	1,13
Univerzita Palackého v Olomouci	-	1,08
Ostravská univerzita v Ostravě	-	0,99
Vysoká škola polytechnická Jihlava	-	0,95

Tabulka 9: Výsledky modelu BAMF 2007 s ukazatelem Rz

Poznámka:

Tabulka zachycuje hodnoty s ukazatelem rentability, ovšem univerzity musely splnit výše uvedené podmínky. Pokud ke splnění podmínek nedošlo, byly použity výsledky bez ukazatele rentability, tudíž výsledky s ukatelem a bez ukazatele jsou shodné.

Základní formule této varianty modelu:

$$\text{BAMF 2007} = (L + A + Ae + Rv + V + Rz) / 6$$

Výsledky zachycující předchozí tabulka se na první pohled neliší od tabulky výsledků bez daného ukazatele. Stejně tak jako v první tabulce, tak i v této referenční hodnotu nepřekročily dvě vysoké školy. Dokonce se jedná o naprosto shodné instituce. Je jimi OSU

v Ostravě a VSP v Jihlavě. Taktéž jako v předchozím případě velmi blahodárného výsledku dosáhla UPOL v Olomouci, avšak v tomto případě je na prvním místě. Ostatní zbývající univerzity s menší či větší odchylkou převyšují ideální hodnotu. Dvacet univerzit z celkového počtu dvaceti pěti se nachází v rozmezí intervalu od „1-2“. Nad hranici „2“ jsou v tomto případě dvě univerzity. Ve shodě z předchozími výsledky se tam řadí AMU v Praze a nově díky ukazateli Rz UTB ve Zlíně.

7.8.3 Porovnání výsledků s ukazatelem Rz a bez ukazatele Rz

Název univerzity	Hodnoty bez Rz	Hodnoty s Rz
Akademie výtvarných umění v Praze	1,14	1,71
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	1,26	1,55
Univerzita Hradec Králové	1,14	1,79
Univerzita Karlova v Praze	1,19	1,49
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	1,73	2,13
Vysoká škola ekonomická v Praze	1,79	1,83
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	1,47	1,66
Vysoké učení technické v Brně	1,04	1,13

Tabulka 10: Komparace výsledků

Tabulka vyjadřuje přesný a přehledný výčet škol, které dosahují ztrátu z hlavní činnosti a zisk z doplňkové činnosti. Pokud se porovnají jednotlivé hodnoty modelu BAMF 2007 s ukazatelem Rz a bez ukazatele Rz, všechny vykazují nárůst konečného výsledku.

Sedm univerzit se stále pohybuje jako v předchozím případě v intervalu od „1-2“, tedy ani jedna nevykazuje charakteristiku, že se bez ukazatele Rz pohybuje pod referenční hodnotou a nově s ukazatelem Rz se dostane na mnohem lepší pozici nad hranici „1“. Jediná výrazná změna nastala u školy Tomáše Bati ve Zlíně. U ní se hodnota z původní „1,73“ dostala nad hranici „2“, konkrétně na hodnotu „2,13“. Jak již bylo řečeno, dané hodnoty nehodnotíme negativně, školy mají dostatek prostředků, které by však mohli více efektivně využít.

7.9 Financování vysokých škol

Poslední kapitola této práce se zabývá současným velmi žhavým tématem. Globální situace donutila Českou republiku přemýšlet nad snižováním státního schodku, a tím taktéž nad odvody ze státní pokladny. Omezení přídělů ze státní kasy se týká každé oblasti našeho života, ať už je to zdravotnictví či důchodová reforma atd.

Avšak ne pouze rozpočet hýbe reformou školství, ale taktéž fakt, že téměř 60% Čechů ve věku dvaceti let je v současnosti ve škole! Nastává otázka, budeme mít za pár let dostatek kvalifikovaných dělníků a řemeslníků? Zřejmě nelze donekonečna podporovat nárůst studentů na vysokých školách. Snižování příspěvků a dotací by mělo vysoké školy donutit k přijímání nižšího počtu studentů.

Obecně školy mohou přijmout studentů, kolik chtějí, ale stát jim zaplatí pouze do jisté hranice, tudíž by byly samy proti sobě. Jak se tedy bude posuzovat financování v budoucnu tak, aby se předešlo, že některých profesí bude nedostatek a jiných nadbytek? Vize říká, že škola bude financována podle své výzkumné a vývojové činnosti či dle počtu absolventů.

Každá škola musí sestavovat roční rozpočet, který nesmí být deficitní a s vloženými prostředky posléze hospodařit. Veřejné vysoké školy získávají prostředky zejména jako příspěvky ze státního rozpočtu v první řadě na svoji vzdělávací, výzkumnou, vědeckou, inovační či další tvůrčí činnost. Dále jejich příjmy pochází z veřejných prostředků, jako dotace ze státní pokladny, poplatky spojené se studiem, výnosy z majetku, příjmy ze státního fondu, nebo se jedná o příjmy z jejich doplňkové činnosti a v neposlední řadě to mohou být i dary a dědictví.

Jak již bylo zmíněno, vysoká škola musí vytvářet výroční zprávu jak o činnosti, tak o hospodaření, která jasně a stručně mapuje činnost minulou a objasňuje záměry a cíle školy v letech budoucích.

Následující studie se zabývá procentuálním podílem celkových nákladů vynaložených na výzkum a vývoj z celkových poskytnutých prostředků vysoké škole. Jak bylo řečeno, a pokud se tak opravdu stane, tento podíl budou chtít školy co nejvíce zvyšovat, aby dotace a příspěvky od státu byly co nejvyšší.

Rok 2009 vykazuje následující hodnoty u jednotlivých vysokých škol. Opět je ze zkoumaného vzorku vypuštěna Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, z důvodu nepřesných informací v jednotlivých finančních výkazech.

Výnosy z transferů z kapitoly MŠMT, z ostatních kapitol státního rozpočtu a dalších zdrojů mimo programové financování (v tis. Kč)

Název univerzity	Celkem výzkum a vývoj	Celkem dotace z kapitoly MŠMT a ostatních kapitol rozpočtu
Akademie muzických umění v Praze	0	700
Akademie výtvarných umění v Praze	5 729	82 339
Česká zemědělská univerzita v Praze	218 872	1 514 372
České vysoké učení technické v Praze	1 187 852	3 112 166
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	1 643	175 752
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	277717	1304310
Masarykova univerzita v Brně	941 380	3 436 498
Mendelova univerzita v Brně	232 847	1 078 285
Ostravská univerzita v Ostravě	47 370	654 962
Slezská univerzita v Opavě	44 539	459 187
Technická univerzita v Liberci	159 840	928 310
Univerzita Hradec Králové	3 994	428 412
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	31 864,03	645 898,86
Univerzita Karlova v Praze	2 364 468	6 120 846
Univerzita Palackého v Olomouci	555 631	1 969 782
Univerzita Pardubice	165 911	844 415
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	94 107	887 605
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	98 693	455 891
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	334683	1742467
Vysoká škola ekonomická v Praze	122 537	964 638
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	448 170,78	950 712,97
Vysoká škola technická a ekonomická v Č.Budějovicích	0	54 108
Vysoké učení technické v Brně	630697	2335584
Západočeská univerzita v Plzni	251 353,31	1 375 937,19
Vysoká škola polytechnická Jihlava	0,	130 253,95

Tabulka 11: Financování VŠ – zdroj dat

Tabulka zachycuje jednotlivé hodnoty v sekci celkových nákladů vynaložených na výzkum a vývoj a v sekci celkových dotací a příspěvků. Po důkladném přečtení tabulky vyplývá, že některé školy vůbec nekládají prostředky do tak důležité činnosti, jakou jsou právě výzkum a vývoj. Řadíme mezi ně Akademii muzických umění v Praze, Vysokou školu technickou a ekonomickou v Českých Budějovicích a poslední vykazující daný jev je Vysoká škola polytechnická Jihlava.

Výnosy z transferů z kapitoly MŠMT, z ostatních kapitol státního rozpočtu a dalších zdrojů mimo programové financování (v tis. Kč)

Název univerzity	Procentní podíl celkem V a V a celkem dotace
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	47,14 %
Univerzita Karlova v Praze	38,63 %
České vysoké učení technické v Praze	38,17 %
Univerzita Palackého v Olomouci	28,21 %
Masarykova univerzita v Brně	27,39 %
Vysoké učení technické v Brně	27,00 %
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	21,65 %
Mendelova univerzita v Brně	21,59 %
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	21,29 %
Univerzita Pardubice	19,65 %
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	19,21 %
Západočeská univerzita v Plzni	18,27 %
Technická univerzita v Liberci	17,22 %
Česká zemědělská univerzita v Praze	14,45 %
Vysoká škola ekonomická v Praze	12,70 %
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	10,60 %
Slezská univerzita v Opavě	9,70 %
Ostravská univerzita v Ostravě	7,23 %
Akademie výtvarných umění v Praze	6,96 %
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	4,93 %
Janáčkova akademie muzických umění v Brně	0,93 %
Univerzita Hradec Králové	0,93 %
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	0,00 %
Vysoká škola polytechnická Jihlava	0,00 %
Akademie muzických umění v Praze	0,00 %

Tabulka 12: Financování VŠ – výsledky

Více o výzkumu a vývoji vypovídá druhá tabulka, kde je již vyjádřeno procentuální zastoupení této činnosti a hodnoty jsou sestupně seřazeny. Bezkonkurenčního výsledku dosáhla Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, která jako jediná pokořila hranici 40%. Dokonce se velmi přibližuje k vyjádření, že téměř celá polovina z výnosů z transferů z kapitoly MŠMT a z ostatních kapitol státního rozpočtu je použita na výzkum a vývoj.

Ani druhá skupina v intervalu od „30-40“ není početná. Hodnot dosáhly pouze dvě školy, a to konkrétně Univerzita Karlova v Praze a Vysoké učení technické v Praze. Následující skupiny jsou již poněkud početnější. Do intervalu „20-30“ spadá šest univerzit, do intervalu „10-20“ sedm univerzit, čtyři univerzity do intervalu „0-10“. V následující skupině se nacházejí školy, které nedosáhly ani jednoho procenta. Jsou jimi s hodnotami 0,93% Univerzita Hradec Králové a Janáčkova akademie muzických umění v Brně. Univerzity sice jisté finanční prostředky na výzkum a vývoj poskytují, ale není jich mnoho.

Poslední kategorie již byla zmiňovaná, dané univerzity vůbec danou činnost nefinancují.

Z výsledků modelu BAMF 2007 a výsledků financování jsou vidět jisté korelace. Vysoká škola polytechnická velmi pokulhávala jednak ve výsledcích a celkovém zdraví, které vykazuje model BAMF 2007 a jednak i z výsledků financování, kde dosahuje „0“. Korelaci vykazují i univerzity, které se umístily v hodnocení modelu BAMF 2007 na předních pozicích. Tyto školy vkládají značné finanční prostředky do výzkumu a vývoje. Obě, jak Univerzita Palackého v Olomouci, tak Vysoká škola technická v Brně, investují do této činnosti více jak ¼ svých příjmů.

8 Závěr

Školství je v posledních letech velmi měnící se oblastí. Mnoho studií a týmů odborníků se zabývá otázkou současné vzdělanosti, systému a hledání lepších metod. Jednu z velkých změn přineslo podepsání Boloňské deklarace a posléze myšlenka vytvoření vzdělanostní ekonomiky a vstup České republiky do pomyslného Evropského výzkumného prostoru. Globálně se celá Evropská unie snaží vytvořit jednotný harmonizovaný systém školství, a tím napomoci k vytvoření zázemí pro spolupráci českých veřejných vysokých škol s ostatními univerzitami v zahraničí. Tím opět napomoci ke zvýšení účelu a efektivnosti školství v životě každého jedince.

Tato diplomová práce se zabývá však více stránkou ekonomickou, a to, jak jsou jednotlivé finanční zdroje, které přitékají do jednotlivých škol, efektivně využity a jak je s nimi vynaloženo. Pro hodnocení bonity, finančního zdraví a efektivnosti byl použit speciálně konstruovaný model BAMF 2007. Využívá analýzu jednotlivých ukazatelů finanční analýzy. Referenční hodnotou každého ukazatele je „1“, ta znázorňuje situaci, kdy je instituce bonitní a zdravá a efektivně využívá svých prostředků. Výsledky nad „1“ se hodnotí pozitivně, organizace je zdravá, má dostatek finančních prostředků, ale ty nejsou efektivně využity. Výsledky pod „1“ vykazují situaci, kdy instituce není finančně zdravá a hodnotí se negativně.

Pro jednotlivé ukazatele byla použita data rozvahy a výkazu zisku a ztráty z výročních zpráv jednotlivých veřejných vysokých škol z roku 2009 a 2008. Ze zkoumaného vzorku je vypuštěna Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, která neposkytla přesné informace v jednotlivých finančních výkazech. **Prvním ukazatelem** je likvidita. Všechny výsledky ukazatele likvidity výrazně přesahují referenční hodnotu, což znázorňuje situaci, že peněžní prostředky veřejných vysokých škol jsou uloženy v pohledávkách a penězích. Nejlepší hodnoty dosáhla Vysoká škola polytechnická v Jihlavě s hodnotou „1,339“. Žádná škola ze zkoumaného vzorku se nedostala pod hranici „1“ a ani neřeší otázku nesolventnosti. **Druhý ukazatel** aktivity vyjadřuje relaci mezi splatností pohledávek a závazků. Téměř všechny školy se pohybují pod referenční hodnotou, což signalizuje jejich snahu o prodloužení doby splatnosti jejich pohledávek. Nejhoršího výsledku dosáhla Ostravská univerzita v Ostravě, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Janáčkova akademie muzických umění v Brně. Ani jedna univerzita nedosáhla tak nízkého výsledku jakým je hranice „0,1“, ale byly pod touto hodnotou a mohly by řešit otázku nesolventnosti.

Jediná instituce, která přesáhla hodnoty „1“, je Vysoká škola ekonomická v Praze s hodnotou „1,223“. **Třetí ukazatel** modelu BAMF 2007 je ukazatel autarkie. V rámci celé analýzy tento ukazatel vykázal nejpozitivnější výsledky z hlediska počtu škol, které dosáhly přesné hranice „1“, a tou je dvanáct. Tři univerzity skončily pod hranicí, jsou jimi opět Janáčkova akademie muzických umění v Praze, Vysoká škola technická v Brně a Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. Tyto instituce nejsou schopny pokrýt veškeré své náklady. Deset škol přeskočilo laťku „1“, což opět hodnotíme pozitivně, avšak dané prostředky by mohly být po analýze příčin efektivněji vloženy. Výnosový variátor je **čtvrtý ukazatel**, v němž se právě zohledňuje dynamika vývoje nákladů a výnosů a používají se data jak současného, tak minulého účetního období. Nejpozitivnějšího výsledku dosáhlo Vysoké učení technické v Brně, Západočeská univerzita v Plzni a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, všechny dosáhly přesné hodnoty „1“. Alarmující je výsledek Ostravské univerzity v Ostravě, která vykazuje pouze hodnoty „0,5“ a jejíž náklady rostou rychleji než výnosy, což není jev příznivý. **Pátým je ukazatel** výnosový variátor, jenž zohledňuje přidanou hodnotu. Výsledné hodnoty u všech vysokých škol přesáhly hodnotu „1“ a u všech lze jednoznačně interpretovat závěr, že přidaná hodnota přesahuje náklady na odpisy a osobní náklady. Dá se říci, že stěžejním byl **poslední ukazatel** rentabilita. Jeho výsledky se vykazují pouze u institucí, u nichž zisk z doplňkové činnosti vyrovnává ztrátu z hlavní činnosti. Tento jev nastal pouze u osmi veřejných vysokých škol. Všechny přesahují referenční hodnotu „1“, v každém případě je ztráta vyrovnána ziskem z doplňkové činnosti.

Celkové hodnocení modelu BAMF 2007 s sebou nese základní předpoklad, ukazatel Rz není počítán u všech veřejných vysokých škol, a tudíž je pro nás průkaznější výsledek modelu bez tohoto ukazatele. Nejlepších výsledků dosáhly školy Univerzita Palackého v Olomouci s hodnotou „1,08“ a Vysoké učení technické „1,04“. Většina škol se s větší, či menší odchylkou pohybuje nad hranicí, avšak jsou i univerzity, jejichž výsledky spadly pod referenční hodnotu. Jsou jimi dvě univerzity, a to Ostravská univerzita v Ostravě s hodnotou „0,99“ a Vysoká škola polytechnická Jihlava s hodnotou „0,95“. Ostatní, jak bylo řečeno, se pohybují nad porovnávací hranicí.

I když jsou výsledky ukazatele stěžejním, musí se do daného šetření zahrnout i celkové hodnocení a výsledky modelu BAMF 2007 s ukazatelem Rz se musí zanalyzovat. Ve všech případech ukazatel způsobil zvýšení konečného výsledku, a tudíž školy jsou více bonitní a finančně zdravé, ale jejich peněžní prostředky nejsou efektivně využity. V celkovém hodnocení si nejlépe vedla jako v předchozím případě Univerzita Palackého v Olomouci

s hodnotou „1,08“, výsledky Vysokého učení technického byly ovlivněny ukazatelem Rz a zvýšily se na hodnotu „1,13“.

Doba reforem a škrťů z vládní pokladny si žádá i jisté změny v oblasti školství. Do současnosti byly školské instituce dotovány ze strany státu na základě počtu přijatých studentů, ale výsledky jsou alarmující, téměř 60% mládeže ve věku dvaceti let je dnes ve škole. Ubývá řemesel a dalších specializovaných odborníků. Před vládou stojí úkol efektivního přerozdělování peněžních prostředků ze státní pokladny. V budoucnu by kritériem měly být výsledky z výzkumu a vývoje či uplatnění absolventů na trhu práce, tím by se mělo předejít úplnému vymizení některých profesí. Poslední tabulky této práce se zabývají analýzou, kolik peněžních prostředků na vysoké škole směřuje do již zmíněného výzkumu a vývoje.

Název univerzity	Procentní podíl celkem V a V a celkem dotace
Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	47,14 %
Univerzita Karlova v Praze	38,63 %
České vysoké učení technické v Praze	38,17 %

Výsledky z tabulky ukazují, které školy si stojí v daném hodnocení nejlépe.

Janáčkova akademie muzických umění v Brně	0,93 %
Univerzita Hradec Králové	0,93 %
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	0,00 %
Vysoká škola polytechnická Jihlava	0,00 %
Akademie muzických umění v Praze	0,00 %

Druhá část zahrnuje školy, které do výzkumu a vývoje neinvestují ani korunu anebo velmi malé částky, že část těchto výdajů nepřesahuje ani procento.

Cíl práce byl splněn. Pomocí dat z účetnictví byla provedena finanční analýza, analýza finančního zdraví a bonity každé veřejné vysoké školy.

Možno poukázat na jisté niance z časového hlediska. Více by o bonitě a efektivnosti vypověděly časové řady, ale mnoho škol neposkytuje výroční zprávy ani jeden rok dozadu a obsahem by se výrazně překročila kapacita práce. Proto byl zkoumán poslední možný rok, a tím je rok 2009.

9 Použitá literatura a zdroje

1. BECKER, S. G.: Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis with Special References. Vyd. 3. London: The University of Chicago Press, 1993.
2. COPELAND, T., KOLLER, T., MURRIN, J.: Valuation - Measuring and Managing the Value of Companies. Vyd. 3. McKinsey & Company Inc., 2000.
3. JANOUT, J.: Náklady a hospodárnost podniku. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1989.
4. KAMENÍČEK, J.: Lidský kapitál. Úvod do ekonomie chování. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003. 248 s. ISBN 80-246-0449-3.
5. KRAFTOVÁ, I.: Finanční analýza municipální firmy. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002. 206 s. ISBN 80-7179-778-2.
6. KRAFTOVÁ, I.: Kapitálová síla a výkonnost podniků v regionálním kontextu. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. 170 s. ISBN 80-7194-622-2.
7. MALÝ, I.: Vliv veřejného sektoru na efektivnost rozvoje regionů. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 152 s. ISBN 80-210-2571-9.
8. MLČOCH, J.: Systémové hodnocení efektivnosti investičního rozvoje. Vyd. 1. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1986.
9. MLČOCH, J.: Rozbory a hodnocení efektivnosti investic v podnikové praxi . Vyd. 1. Praha: Linde, 1991. 61 s.
10. RŮČKOVÁ, P.: Finanční analýza. Metody, ukazatele, využití v praxi. Vyd. 1. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2007. 120 s. ISBN 978-80-247-1386-1.
11. RŮČKOVÁ, P.: Finanční analýza. Metody, ukazatele, využití v praxi. Vyd. 3. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2010. 139 s. ISBN 978-80-247-3308-1.
12. SAMUELSON, P.A.; NORDHAUS, W.: Ekonomie. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1991. 1011 s. ISBN 80-205-0192-4.

13. SEDLÁČEK, J. Účetní data v rukou manažera : finanční analýza v řízení firmy. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 1999. 195 s. ISBN 80-7226-140-1.
14. SVATOŇ, J., JAHELKOVÁ, K.: Člověk, řízení a instituce. Brno: Masarykova univerzita, 1991.

Zákony:

15. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákona (zákon o vysokých školách) ve znění pozdějších předpisů.
16. Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
17. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
18. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje:

19. České priority pro Evropu. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010. [online]. [2011-03-02]. Dostupné z www: <http://www.msmt.cz/file/13482>.
20. Education at a Glance 2010: OECD Indicators [online]. [cit. 2011-01-14]. Dostupné z www: <http://www.oecd.org/edu/eag2010>.
21. Evropský výzkumný prostor: Proč EU podporuje výzkum? [online]. [2011-04-01]. Dostupné z www: http://ec.europa.eu/research/leaflets/enlargement/page_54_cs.html.
22. HAUSENBLAS, O.: Kolik máme lidského kapitálu? [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z www: <http://www.blisty.cz/files/isarc/9808/19980812c.html>.
23. HOLÝ, R.: OECD - Lidský kapitál. Důležité je vědět! [online]. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z www: http://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zpravy_udalosti_aktuality/oecd_lidsky_kapital_dulezite_je_vedet.html.
24. JANDOUREK, J.: Sociologický slovník. 1.vydání. Praha: Portál, 2001. 288 s. [online]. [cit. 2011-04-1]. Dostupné z www: <http://www.uloz.to/2356182/sociologicky-slovník-jan-jandourek-pdf>.

25. Konference: Budoucnost „full – cost modelu“. [online]. [cit. 2011-04-05].
Dostupné z www:
http://www.fp7.cz/dokums_raw/1lepicovalfullcostuvoddoproblematiky_1238505763.pdf.
26. KRAFTOVÁ, I.: Efektivnost veřejného sektoru regionu na mikroúrovni: modifikovaný model BAMF in 2nd Central European Conference in Regional Science – CERS. Košice: Technical University of Košice, 2007. [online]. [cit. 2011-02-8]. Dostupné z www:
<<http://www.cers.tuke.sk/cers2007/PDF/Kraftova.pdf>>.
27. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice : Bílá kniha. Praha: Taurus, 2001. [online]. [cit. 2011-04-12]. Dostupné z www: <<http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>> ISBN 80-211-0372-8.
28. Trh práce v České republice. 48 s. [online]. [cit 2011-02-09]. Dostupné z www: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/trh_prace_v_cr/\\$File/trh_prace.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/trh_prace_v_cr/$File/trh_prace.pdf)>.
29. Vysoké školy v České Republice. [online]. [2011-04-01].
Dostupné z www: <http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1208.pdf>.

Příloha 1: Seznam veřejných vysokých škol (všechny byly podrobeny testu)

Název vysoké školy	Zkratka
1, Akademie muzických umění v Praze	AMU
2, Akademie výtvarných umění v Praze	AVU
3, Česká zemědělská univerzita v Praze	CZU
4, České vysoké učení technické v Praze	CVUT
5, Janáčkova akademie muzických umění v Brně	JAMU
6, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	JCU
7, Masarykova univerzita v Brně	MUNI
8, Mendelova univerzita v Brně	MENDELU
9, Ostravská univerzita v Ostravě	OSU
10, Slezská univerzita v Opavě	SLU
11, Technická univerzita v Liberci	TUL
12, Univerzita Hradec Králové	UHK
13, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	UJEP
14, Univerzita Karlova v Praze	CUNI
15, Univerzita Palackého v Olomouci	UPOL
16, Univerzita Pardubice	UPCE
17, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	UTB
18, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	VFU
19, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	VSB – TUO
20, Vysoká škola ekonomická v Praze	VSE
21, Vysoká škola chemicko – technologická v Praze	VSCHT
22, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	VSTE
23, Vysoké učení technické v Brně	VUT
24, Západočeská univerzita v Plzni	ZCU
25, Vysoká škola polytechnická Jihlava	VSP

Příloha 1: Seznam vysokých veřejných škol podrobených testu a jejich zkratky